

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prozodická analýza textu (3A/B, 15A/B)

Prosodic Analysis of the Text (3A/B, 15A/B)

OLOMOUC 2016 Jitka Vernerová

Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. David Uher, PhD.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
VERNEROVÁ Jitka	Radniční 19 358, Šumperk	F12760

TÉMA ČESKY:

Prosodická analýza textu

NÁZEV ANGLICKY:

Prosodic Analysis of Text

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. David Uher, PhD. - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Čínština jakožto tónový jazyk má velice komplikovaný prosodický systém. Analýzou prosodických rysů čínštiny se zabýval pan profesor Oldřich Švarný, který jejich výzkumu vynaložil své celoživotní úsilí. Tyto suprasegmentální rysy jsou při jazykové komunikaci velice důležité. Přitom jsou zejména u studia cizích jazyků velice často opomíjeny. Jejich neznalost však ihned odhalí každého jako nerodilého mluvčího. U čínštiny - tónového jazyka tohle platí dvojnásobně. Prosodickým jevům jako jsou tóny, přízvuk, větná intonace, řečové tempo, členění řeči pomocí předělů a mnohým dalším je třeba věnovat zvláštní pozornost. Cílem mé bakalářské práce bude pokusit se o prosodickou analýzu předem stanoveného textu. Dle prosodické transkripce pana profesora Švarného se budu snažit zachytit stupeň přízvuchnosti/tónovosti jednotlivých slabik a dále členění řeči. Tyto dva důležité prosodické rysy se realizují za pomoci rozličných grafických značek, které reflektují jedinečnost provedení každé věty. Po důkladném naslouchání zvukové nahrávky rodilého mluvčího, budou tyto značky aplikovány na základním pinyinovém přepisu vět. Výsledkem bude speciálně upravený pinyinový zápis, který ponese informace o nejdůležitějších prosodických rysech čínštiny.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

ŠVARNÝ, Oldřich. Hovorová čínština v příkladech III. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, 251 s. ISBN 80-706-7819-4.

ŠVARNÝ, Oldřich. Učební slovník jazyka čínského. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998, lxiii, 289 s. ISBN 80-706-7907-7.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 190 s. ISBN 80-244-0298-X.

Podpis studenta:

Vernerová

Podpis vedoucího práce:

David Uher

Datum: *26.5.2014*

Datum: *28.5.2014*

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma *Prozodická analýza textu* (3A/B, 15A/B) vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne .....

.....

podpis

Anotace

Příjmení a jméno autora:	Vernerová Jitka
Název katedry:	Katedra asijských studií
Název fakulty:	Filozofická fakulta
Název diplomové práce:	Prozodická analýza textu (3A/B, 15A/B)
Vedoucí diplomové práce:	doc. Mgr. David Uher, PhD.
Počet znaků:	78 310
Počet stran:	70
Počet zdrojů:	16
Klíčová slova:	prozodická transkripce, prozodické rysy, lineární větné členění, rytmické větné členění, tónová prominence, iktus, segment, kólon

Anotace

Tato bakalářská práce si klade za cíl zpracování prozodické transkripce předem daného textu a následné provedení její kvantitativní analýzy. Vybraným materiálem pro korpus jsou texty čtyř lekcí (3A/B, 15A/B) z *Učebnice čínské konverzace*. Jejich zvukový záznam je nahrán mluvčím standardní moderní čínštiny, tj. pekingštiny. Teoretická část bude zaměřena na objasnění základních prozodických pojmů čínské řeči, jejichž pochopení je předpokladem k úspěšnému zpracování praktické části. Součástí finální podoby prozodické transkripce textu bude také její přepis do čínských znaků a překlad do českého jazyka. Následovat bude kvantitativní vyhodnocení lineárního členění textu a rytmického uspořádání jeho prozodických jednotek, tj. kól a segmentů. To znamená, že pozornost bude především zaměřena na délku, strukturu a rytmické sledy segmentů, jež jsou součástí vnitřní organizace kól. Výstupem této bakalářské práce bude prozodicky transkribovaný text, který ponese informace o nejdůležitějších prozodických rysech moderní hovorové čínštiny.

Resumé výsledků: Analyzovaný korpus se sestává z 221 vět, 254 kól, 438 segmentů, 945 slov a 1233 slabik. Největší zastoupení v textu má rytmus akronymický u dvouiktových segmentů. Kóla jsou nejčastěji tvořena jedním segmentem s rytmem akronymickým.

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce doc. Mgr. Davidu Uhrovi, PhD. za odborné vedení při zpracování tématu, cenné rady a vstřícný přístup.

Obsah

1	ÚVOD	11
2	TEORETICKÁ ČÁST	13
2.1	Prozodická transkripce čínštiny.....	13
2.2	Lineární větné členění	14
2.3	Sedm stupňů prominence	15
2.4	Rytmické sledy	17
2.4.1	Umístění rytmičkových sledů v rámci kóla.....	18
2.5	Rytmus řeči.....	18
2.6	Větná intonace	19
3	PRAKTICKÁ ČÁST	21
3.1	Korpus	22
3.1.1	Postup zhotovení prozodické transkripce.....	22
3.1.2	Transkribovaný text.....	24
3.2	Tempo řeči.....	37
3.3	Kvantitativní vyhodnocení lineárního členění textu.....	38
3.3.1	Průměrná délka vět	39
3.3.2	Průměrná délka kól.....	39
3.3.3	Průměrná délka segmentů.....	40
3.3.4	Průměrná délka slov	42
3.4	Kvantitativní vyhodnocení rytmičkového členění textu.....	43
3.4.1	Analýza segmentů	43
3.4.1.1	Velikost segmentů.....	43
3.4.1.2	Typologie rytmičkových sledů v rámci segmentu	46
3.4.1.2.1	Jednoslabičné segmenty	46
3.4.1.2.2	Dvojslabičné segmenty.....	46

3.4.1.2.3	Tříslabičné segmenty.....	48
3.4.1.2.4	Čtyřslabičné segmenty.....	50
3.4.1.2.5	Pěťslabičné segmenty	53
3.4.1.2.6	Šestislabičné segmenty	56
3.4.1.2.7	Shrnutí	56
3.4.2	Analýza kól.....	57
3.4.2.1	Velikost kól	57
3.4.2.2	Typologie rytmických sledů v rámci kóla.....	58
3.4.2.2.1	Jednosegmentální kóla.....	58
3.4.2.2.2	Dvousegmentální kóla	60
3.4.2.3	Shrnutí typologie rytmických sledů v rámci kóla	62
3.4.2.4	Pozice segmentů v rámci kóla.....	63
4	ZÁVĚR.....	65
	Resumé.....	68
	Seznam použité literatury a internetových zdrojů	69

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Sedm stupňů prominence.....	15
Tabulka č. 2: Změny ručně psaných grafických značek do digitální podoby.....	23
Tabulka č. 3: Průměrná rychlost promluvy analyzovaného korpusu.....	37
Tabulka č. 4: Počet vět, kól, segmentů, slov a slabik	38
Tabulka č. 5: Průměrná délka vět	39
Tabulka č. 6: Průměrná délka kól	40
Tabulka č. 7: Průměrná délka segmentů.....	40
Tabulka č. 8: Průměrná délka slova.....	42
Tabulka č. 9: Velikost segmentů a jejich procentuální zastoupení.....	44
Tabulka č. 10: Počet arzí u segmentů různé velikosti a jejich procentuální zastoupení.	45
Tabulka č. 11: Rytmičké sledy u dvojslabičných segmentů.....	47
Tabulka č. 12: Rytmičké sledy u tříslabičných segmentů	50
Tabulka č. 13: Rytmičké sledy u čtyřslabičných segmentů.....	53
Tabulka č. 14: Rytmičké sledy pětislabičných segmentů.....	55
Tabulka č. 15: Procentuální zastoupení všech rytmičkých sledů u segmentů v korpusu	56
Tabulka č. 16: Velikost kól a jejich procentuální zastoupení v korpusu	57
Tabulka č. 17: Rytmičké sledy u jednosegmentálních kól	60
Tabulka č. 18: Kombinace rytmičkých sledů v rámci dvusegmentálních kól.....	62
Tabulka č. 19: Pozice jednotlivých typů rytmičkých sledů v rámci kóla.....	63
Tabulka č. 20: Procentuální výskyt rytmičkých sledů podle pozice v rámci kóla.....	64
Tabulka č. 21: Celkové shrnutí základních charakteristik analyzovaného korpusu	66
Graf č. 1: Jednoiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení.....	41
Graf č. 2: Dvouiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení	41
Graf č. 3: Složení slov.....	42
Graf č. 4: Velikost segmentů	44
Graf č. 5: Procentuální zastoupení 3-slabičných segmentů dle typu rytmičkého sledu .	49
Graf č. 6: Procentuální zastoupení 4-slabičných segmentů dle typu rytmičkého sledu .	52
Graf č. 7: Procentuální zastoupení 5-slabičných segmentů dle typu rytmičkého sledu .	55
Graf č. 8: Procentuální zastoupení rytmičkých sledů 1-segmentálních kól.....	59

Seznam zkratek

Níže popsané zkratky byly vytvořeny za účelem snadnějšího dohledání vzorového příkladu v korpusu. Jedná se o názvy jednotlivých cvičení z *Učebnice čínské konverzace*, jež jsou součástí zkoumaného materialu.

K	=	kuòzhǎn	(rozviňte)
T	=	tìhuàn	(obměňte)
TK	=	tiánkòng	(doplňte)
H	=	huídá	(reagujte)
F	=	fānyì	(přeložte)

Ediční poznámka

K přepisu čínských znaků do latinky byla výhradně použita abeceda pīnyīn s tónovými značkami. Pro přepis textu do prozodické transkripce byl použit font písma Courier New. Všechny použité čínské znaky jsou uvedeny v jejich zjednodušené formě.

1 ÚVOD

Jedno moudré čínské přísloví praví „学一门语言，就是多一个观察世界的窗户“， neboli „učit se novému jazyku je jako otevřít nové okno, kterým lze pohlížet na svět.“ Každý z nás jistě dá tomuto výroku za pravdu, jelikož v dnešní moderní době se znalost alespoň jednoho cizího jazyka stala nutnou skutečností.

Pokud se chceme opravdu naučit cizímu jazyku, musíme počítat s tím, že cesta bude dlouhá a trnitá. Studium nového jazyka totiž nekončí u mechanického memorování slovní zásoby a správného používání gramatiky. Je třeba jít dále. Proniknout až do nejmenších zvukových jednotek, jež jsou stavebním prvkem onoho jazyka, pochopit na jakém principu fungují a jakým vlivům podléhají. Porozumět tomu, jaké faktory ovlivňují výsledný zvuk daného jazyka a dokázat je posléze při promluvě aplikovat. Jedině osvojením těchto aspektů mluvené řeči a následná snaha o jejich napodobení v komunikaci je úspěšným krokem vpřed k hlubšímu pochopení fungování studovaného jazyka.

Opomíjet zvukové vlastnosti daného jazyka přinejmenším znamená to, že nás naše první slova odhalí ihned jako nerodilého mluvčího. Existují však jazyky, kde by ignorace prozodických rysů měla za následek nepochopení přijímaného jazykového sdělení. Takovým učebnicovým příkladem je čínský jazyk, který je v tomto ohledu plný podobných nástrah. Znalost a umění používat prozodické prostředky v toku čínské řeči hraje zásadní roli. Při studiu cizího jazyka je totiž elementární snaha porozumět přijímané jazykové informaci a následně realizovat srozumitelnou odpověď. Pokud je naším přáním zvládnout čínský jazyk alespoň na základní úrovni, je nezbytnou nutností bližší studium a nácvik toho, co dělá čínštinu čínskou, tedy pochopení kategorie jejich prozodických charakteristik.

Proces postupného vývoje probíhá stále u všech jazyků světa. U čínštiny tomu není jinak. Její vývojová etapa navíc nyní dospívá do bodu, kdy pomalu dochází ke změně její podstaty, tedy přestává být tónovým jazykem. Tato radikální proměna se nejvíce dotýká prozodické stránky čínské řeči, protože kategorie tónu je jejím nejdůležitějším faktorem k tomu, aby se lidé mezi sebou dorozuměli.

Prozodii čínského jazyka jako vědní disciplíny začala být systematictěji věnována pozornost teprve v nedávné době. Všechny výše zmíněné poznatky jsou jistě ale důvodem k tomu, aby se tato situace co nejdříve napravila, zejména na poli pedagogicko-didaktickém z důvodu stále rostoucího počtu zájemců o studium

čínského jazyka.

Tato bakalářská práce si proto klade za cíl objasnit prozodické vlastnosti čínského jazyka v části teoretické. Následně budou tyto poznatky uplatněny u zpracování prozodické transkripce konkrétního mluveného čínského textu v části praktické.

Část teoretická bude prezentována jako náhled do problematiky prozodické stránky čínské řeči, která bude zároveň stavebním kamenem celé bakalářské práce. To znamená, že budou vysvětleny základní pojmy a popsány principy, jejichž pochopení je předpokladem k úspěšnému a správnému propojení teorie s praxí. První oddíl bude věnován představení pojetí prozodické transkripce profesora Oldřicha Švarného, jehož publikace se stanou základním opěrným bodem a inspirací pro zpracování této bakalářské práce. Zbylé kapitoly se budou zabývat popisem jednotlivých charakteristik, jež se výrazně podílejí na vzniku rytmu mluvené čínštiny, a to lineární větné členění, sedm stupňů prominence, rytmické sledy a větná intonace.

Výstupem praktické části bude, jak již bylo zmíněno výše, prezentace finální podoby prozodické transkripce předem daného textu a vyhodnocení jeho kvantitativní analýzy. Vybraným materiálem pro zkoumaný korpus se staly texty čtyř lekcí obsažené v *Učebnici čínské konverzace* (lekce 3A/3B, 15A/15B; Leda 2007). Jejich zvukový záznam byl nahrán mluvčím standardní čínštiny, tj. pekingštiny.

Kvantitativní analýza korpusu se bude týkat především lineárního členění a rytmického uspořádání prozodických jednotek, tj. kól a segmentů. Z hlediska lineárního členění se bude pozornost upírat především na délku a skladbu segmentů. V rozboru rytmického členění korpusu budou analyzovány jednotlivé rytmické sledy segmentů různé velikosti, které jsou zároveň součástí vnitřní organizace kól.

Pokud bude úspěšně dosaženo výše stanoveného cíle, výstupem této bakalářské práce bude výsledná podoba prozodicky transkribovaného textu čtyř učebních lekcí, který ponese informace o fonologickém systému a nejdůležitějších prozodických rysech moderní hovorové čínštiny. Zároveň bude sloužit jako ukázka toho, jak vypadá prozodická realizace vět a souvětí textu určeného výhradně k didaktickým účelům.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Prozodická transkripce čínštiny

Prozodická transkripce je nenahraditelným nástrojem pro autentický záznam zvukové realizace větných celků i jeho částí. Ke svému zápisu využívá rozličné grafické značky, které zachycují nejdůležitější prozodické rysy řeči. (Třísková 2011a: 41) Ty jsou vyjadřovány za pomoci tří hlavních akustických parametrů, tj. frekvence (výška hlasu), intenzity (síla hlasu) a kvantity (délka trvání). Jejich využití v mluvené řeči je však u každého jazyka rozdílné. U čínštiny například prodloužená délka slabiky signalizuje slovní důraz. (Třísková 2001: vii) Prozodické rysy plní na každé rovině jazyka svou funkci, díky kterým jsou pak posluchači daného jazyka schopni vnímat význam jazykového sdělení. (Třísková 1995: 55) Prozodicky upravený zápis textu je charakteristickým jedinečným provedením každého větného celku, který nese důležité informace o fonologickém i syntaktickém systému mluvené podoby jazyka. (Uher a Slaměnková 2015: 104)

Za autora prozodické transkripce čínštiny je u nás i světově uznávaný sinolog a fonetik profesor Oldřich Švarný¹. Inspiračním zdrojem, který představoval základnu pro koncipování ucelené prozodické transkripce, se mu stala učebnice *Beginning Chinese* od Johna DeFrancise z roku 1963, slovník *Dictionary of Spoken Chinese*, který vyšel na Yale University v roce 1966 a knižní publikace *Fonetika kitajského jazyka* od ruského sinologa A.N. Spěšněva z roku 1972. Postupný historický vývoj jeho celoživotního díla lze sledovat v několika knižních publikacích, jejichž autorem je sám O. Švarný. Ve čtyřech vydaných verzích prozodické transkripce docházelo zejména k úpravám způsobu zápisu dvou nejdůležitějších prozodických rysů čínštiny, tj. lineárního větného členění a tónové prominence jednotlivých slabik. (Třísková 2011b: 45-48)

Knižní publikace O. Švarného s názvem *Hovorová čínština v příkladech III* z roku 1998 je konkrétně věnována podrobnému popisu jeho třetí verze prozodické transkripce. (Třísková 2011b: 47-48) Mimo jiné v ní také prezentuje dosažené výsledky své prozodické analýzy rozsáhlého zvukového souboru exemplifikačních vět. (Třísková 2011a: 42) Kapitola *Rytmičké členění vět a souvětí a vyznačení tohoto členění v prozodickém přepisu HČP* se stala stěžejním inspiračním zdrojem a předlohou pro zpracování této bakalářské práce.

---

¹ 1.5. 1920 – 19.4. 2011

2.2 Lineární větné členění

Jedním z aspektů, kterému se O. Švarný ve svém celoživotním studiu prozodických rysů čínského jazyka věnoval, bylo rytmické členění čínských vět a souvětí. Jednotlivé větné celky tak podrobil rozboru a v rámci prozodické transkripce koncipoval jejich další dělení na menší rytmické a významové celky. (Švarný 1998: 23)

Čínská věta se nejdříve rozpadá na tzv. kóla², pro která je charakteristická tázací, neukončující nebo v případě výskytu na konci věty ukončující intonace. Jednotlivá kóla jsou od sebe oddělena pauzou, tzv. přeryvem trvající až 0,75 sekundy nebo i více. (Švarný 1998: 23) V rámci věty lze podle umístění těchto přeryvů určit délku kóla. Tempo řeči zde nehraje takovou roli jako délka a složitost vět, podle kterých se délka kóla odvíjí. (Švarný a Uher 2014: 10) Z výsledků dlouhodobé analýzy O. Švarného (1998: 24) bylo vyzorováno, že průměrná délka kóla se pohybuje mezi šesti a sedmi slabikami. V prozodickém přepisu je hranice kól uvnitř věty naznačena čárkou. (Švarný a Uher 2014: 10)

Slabiky uvnitř kóla se podle jeho lexikálního složení a gramatické stavby shlukují do menších skupin, které jsou organizovány do jednotlivých rytmických celků. (Švarný 1998: 24) V první řadě se jedná o sestupné rytmické sledy dvou i více slabik s arzí na první slabice, kterým mohou předcházet předklonky neboli proklitika. V řadě druhé jsou to vzestupné sledy dvou i více slabik s arzí na konci, kterým se mohou připojovat příklonky neboli enklitika. Výše popsané rytmické sledy v rámci kóla tvoří samostatné rytmické jednotky, tzv. segmenty. Protože délka segmentů je na rozdíl od kól více ovlivněna tempem řeči, kolísá její průměrná délka mezi 2,5 a 4,5 slabikami. (Švarný a Uher 2014: 10) V prozodické transkripci jsou jednotlivé slabiky patřící k jednomu přízvukovému taktu psány se spojovníkem nebo dohromady. (Švarný a Uher 2014: 11)

Segmenty neboli takty se dále rozpadají na nižší jednotky. Mohou to být jednoslabičná slova, jež se seskupují do binárních dvojic, dvoj- a víceslabičná kompozita nebo jednoslabičné liché slabiky³. (Švarný a Uher 1997: 55)

---

² Singulár kólon.

³ Vystupují jako samostatné segmenty nebo se připojují k již existujícím dvojslabičným sekvencím za vzniku víceslabičných segmentů. (Tříšková 1995: 62)

2.3 Sedm stupňů prominence

Stanovení koncepce tónové/přízvukové prominence jednotlivých slabik znamenalo další posun k bližšímu pochopení kategorie přízvuku v čínském jazyce. V rámci této koncepce byla O. Švarným specifikována dvě hlediska, která je nutná brát v potaz: a) míra plnosti tónu slabiky (zdůrazněně tónická, plně tónická, oslabeně tónická a atónická slabika), b) přízvučnost slabiky (arze/theze)⁴. Kombinací těchto dvou aspektů dá vzniknout koncepci sedm stupňů prominence. (Třísková 2011b: 46) O. Švarný (1991: 133) definuje stupeň prominence čínské slabiky jako stupeň zachování distinktivních rysů jejího etymologického tónu, ať už ve větší nebo menší míře.

V následující tabulce je znázorněna hierarchizovaná stupnice přízvukové prominence slabik s konkrétními příklady, které se v analyzovaném korpusu vyskytly. Údaje v závorce u jednotlivých příkladů jsou odkazem na místo, kde se v korpusu nacházejí.⁵

Tabulka č. 1: Sedm stupňů prominence

Číslo	Míra plnosti tónu slabiky	Přízvučnost	Zápis	Příklad
1.	Zdůrazněně tónická	arze	Slabika psaná boldem červeně	ni- shēn ti (3A-T-1)
2.	Plně tónická	arze	Tónová značka nad samohláskou slabiky	cháda-sùshè (1. a 4. slabika) (15B-K-3)
3.		theze	Tónová značka nad samohláskou slabiky	cháda-sùshè (3. slabika) (15B-K-3)
4.	Oslabeně tónická	arze	Číselný horní index na konci slabiky	bú-tai-hao ³ (3A-T-4)
5.		theze	Číselný dolní index na konci slabiky	liǎng-dian ₃ (15B-F-3)
6.	Atónická neutralizovaná	theze	Bez tónové značky	shì-chūzū (15B-H-5)
7.	Atónická atónová	theze	Bez tónové značky	érzi (3B-T-12)

Zdroj: Vlastní zpracování

⁴ Iktová slabika/neiktová slabika.

⁵ Použití třímístných zkratk je objasněno v kapitole 3 Praktická část.

Co se týče prominence, nejvýše se na stupnici nachází slabika zdůrazněně tónická, která je vždy a pouze arzi. Arzi neboli iktovou slabiku definujeme jako „*slabiku tónickou, jež je prominentnější, relativně delší než slabiky předcházející nebo i následující v rámci segmentu.*“ (Švarný a Uher 2014: 11) Ostatní slabiky jsou pak nazývány termínem theze. Výskyt slabik se zvýrazněnou prominencí v rámci věty je méně častý. Ve většině případů plní funkci kontrastivního zdůraznění. (Uher a Slaměnková 2015: 106)

Na arze i theze se rozpadají plně tónické i oslabeně tónické slabiky. V případě plně tónických slabik není nutné označovat, která slabika je iktová a která nikoli. (Uher a Slaměnková 2015: 105) Pro účel identifikace arze a theze bylo O. Švarným ve své druhé verzi prozodické transkripce zavedeno implicitní akronymické pravidlo. (Třísková 2011b: 47) To říká, že pokud se v rámci segmentu nachází bezprostřední sled dvou plně tónických slabik, je vždy druhá slabika více prominentní a tedy i nositelem iktu. V případě bezprostředního sledu tří a více plně tónických slabik je nejvíce prominentní slabika poslední a první. (Švarný 1998: 26-27)

V tabulce č. 1 je uvedeno, že identifikace oslabeně tónické slabiky neiktové je naznačena pomocí číselného dolního indexu, který odpovídá příslušnému tónu slabiky. Není tomu však vždy. Pokud se oslabeně tónická theze nachází na začátku segmentu, je ponechána bez tónového označení, i když si zachovává alespoň zbytek tónu. Jedná se především o jednoslabičná osobní zájmena wǒ, nǐ, tā, příslovce hái a jiù nebo prepoziční slovesa zài a bǎ apod., které ve větě vystupují jako předklonky. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto slabiky stojící na začátku segmentu patří k nejvíce frekventovaným slovům v čínském jazyce, předpokládá se suverénní znalost jejich tónové realizace u každého uživatele čínštiny. (Švarný a Uher 2014: 12-13)

Na posledním místě se nacházejí slabiky, souhrnně nazývané jako atónické (čísla 6. a 7.), které jsou pouze thezemi. Zda se tón atónické neutralizované slabiky zachová nebo částečně či zcela neutralizuje, závisí pouze na konkrétním kontextu, v níž se věta realizuje. To však neplatí u atónické atónové slabiky. Ta nikdy za žádných podmínek ani jeden ze čtyř tónů nenabude. (Uher a Slaměnková 2015: 105) Z hlediska vyznačení prominence jednotlivých slabik v rámci segmentu jsou atónické slabiky vždy příklonkami⁶. (Švarný a Uher 2014: 12) V analyzovaném korpusu jsou oba druhy atónických slabik uváděny bez označení.

---

⁶ Nejvíce frekventovanými příklonkami jsou gramatické markery, např. men, de, zhe, le apod. (Třísková 1995: 71)

2.4 Rytmické sledy

Ucelený rytmičský sled vzniká právě tehdy, kdy dojde k současnému vyslovení všech přízvukových taktů v rámci jednoho kóla. (Švarný a Uher 2014: 10) Níže jsou popsány základní charakteristiky jednotlivých rytmičských sledů, které lze dělit na sestupné, vzestupné nebo akronymické. K jejich rozlišení je nutné určit, které slabiky jsou iktové⁷ a které nikoli, přičemž jeden rytmičský segment může obsahovat jeden i více iktů. (Třísková 1995: 71)

Sled sestupný (descendentní) lze rozpoznat tak, že za iktovou slabikou následuje pouze theze charakteristická nižší tónovou prominencí. Pokud je thezí více, bývají to „zpravidla slabiky atónické, méně často je jejich prominence sestupná (nejvíce – vzácně – třístupňová: takový sled se vyskytuje při logickém nebo kontrastivním zdůraznění).“ Sestupnému sledu může předcházet předklonka neboli proklitikon. (Švarný 1998: 32-33)

U vzestupného (ascendentního) sledu je tomu logicky naopak než u sestupného sledu. Theze charakteristické postupně stoupavou tónovou prominencí předcházejí nejvíce prominentní slabice (tj. arzi). Takovému sledu se může připojit příklonka neboli enklitikum i sled atónických příklonných slabik. V případě, že iktové slabice méně prominentní slabiky předcházejí i následují, lze rytmičský sled považovat za vzestupný pouze tehdy, je-li tvořen kompozitem, objektovým či modifikovaným slovesem. V ostatních případech se jedná o sled sestupný, jemuž předchází předklonka. (Švarný 1998: 32-33)

Pro identifikaci akronymického rytmu bylo stanoveno již výše zmíněné stejně pojmenované akronymické pravidlo. To se pokládá za nejběžnější rytmičské schéma dvouiktových segmentů⁸. (Třísková 1995: 71) K přiblížení jeho zvukové realizace napomůže rytmus, který je v češtině uplatňován při výslovnosti dvojslabičných zkratk typu ČR nebo SK⁹. (Švarný a Uher 2014: 12) Akronymické pravidlo se v rámci jednoho segmentu aplikuje automaticky v těchto případech: a) v dvojslabičných sledech plně tónických slabik je iktus vždy na druhé slabice, b) v případě troj- a čtyřslabičných sledech spočívá iktus na slabice poslední a první. (Švarný 1998: 27)

---

⁷ Viz. 2.3 Sedm stupňů prominencí.

⁸ Dvouiktové segmenty musí být tvořeny alespoň třemi slabikami, neboť v toku řeči není možné, aby v rámci jednoho segmentu za sebou bezprostředně následovaly dva ikty. (Třísková 1995: 71)

⁹ Výslovnost těchto akronymických zkratk je v češtině výjimkou, jelikož jejich přízvuk nespočívá pouze na první, ale i na poslední slabice. (Třísková 1995: 71)

2.4.1 Umístění rytmických sledů v rámci kóla

Při vyznačování rytmické struktury kól je nutné zaměřit pozornost na všechny za sebou jdoucí sestupné a vzestupné sledy, liché iktové slabiky, proklitika a enklitika, jež jsou součástí kóla, protože teprve jejich souvislým vyslovením vzniká ucelený rytmický celek. (Švarný 1998: 48)

Jedním z aspektů rytmického větného členění, kterému O. Švarný ve svém studiu věnuje dále pozornost, je rozmístění jednotlivých segmentů v rámci kóla. V tomto ohledu uvádí dvojí pozici možného umístění segmentu, a to na začátku či uvnitř kóla nebo na jeho konci. Z jeho mnohaleté analýzy nepřeborného množství zvukového materiálu vyplynulo, že pro vzestupné segmenty je více charakteristická pozice na konci kóla a naopak sestupné segmenty se více vyznačují pozicí na jeho začátku nebo uvnitř. Tuto skutečnost vysvětluje tím, že realizace dvojslabičných kompozit nebo syntagmat s ne vždy jasným přízvukováním je většinou sestupná na začátku kóla, zatímco na jeho konci má tendenci být vzestupná. (Švarný 1998: 33)

Obdobné schéma lze vysledovat i u dvouiktových segmentů, tj. vyšší výskyt vzestupného sledu na konci kóla. (Švarný 1998: 42) Pokud je kólon tvořen jedním segmentem, uvádí se jeho poloha na konci kóla. (Švarný 1998: 33)

2.5 Rytmus řeči

Rytmus řeči je možný chápat jako ucelený systém, který v sobě zahrnuje jednotlivé suprasegmentální rysy, tj. přízvuk, členění řeči pomocí předělů, tempo řeči apod.¹⁰ Ty se významně podílejí na jedinečné prozodické realizaci každé čínské věty. (Třísková 2011a: 40). Pro účely rytmického členění vět a souvětí je rytmu řeči daleko více využito v čínštině než v češtině. To je dáno především tím, že v čínštině se nevyskytuje členění dané koncovkami a shodou, jak je tomu u flektivních jazyků. Rytmické členění je však velmi proměnlivé a podléhá mnoha faktorům. Záleží například na tom, jaký větný člen je ve větě zdůrazněn, jaká je expresivita výpovědi nebo délka věty apod. (Švarný 1998: 23)

---

¹⁰ Suprasegmentální jevy nemají lineární charakter, nelze je rozdělit na jednotlivé složky a zasahují větší celek než jeden segment. Jejich nositelem je slabika, slovo nebo výpověď. (Krčmová 2009: 117)

Za pozornost stojí skutečnost, že čínština patří k jazykům, jež se vyznačují výraznými přízvukovými vzorci¹¹. To znamená, že za pomoci přízvukování¹² v toku řeči dochází k přenosu jazykové informace. Nejmenší jednotkou, na které se může přízvuk projevit, je pokládána slabika. V čínštině je přízvuk na rovině slabiky signalizován její délkou a změnami frekvence distinktivního rysu, tj. tónu¹³. (Třísková 1995: 52-59)

Čínština využívá hned několik prostředků k realizaci důrazu neboli logického přízvuku. Z hlediska mluvnického je to úprava pořádku slov ve větě nebo užití slovcí či adverbii, jež plní zdůrazňovací funkci. Stejně je však hledisko fonetické, kde se za pomoci prostředku zesílení důraz uskutečňuje. V praxi to vypadá tak, že se výslovnost dané slabiky prodlouží a zdůrazní vyšší polohou hlasu v případě slabiky v prvním, druhém nebo čtvrtém tónu. U slabiky ve třetím tónu se naopak výslovnost prohlubuje. Ostatní nepřízvukné větné členy se při výslovnosti zkracují. (Švarný a Uher 1997: 56)

2.6 Větná intonace

Větná intonace je nedílnou součástí prozodie každého jazyka, jež se realizuje za pomoci změny v melodii hlasu. Určitá realizace intonačního průběhu větného celku vyjadřuje různé gramatické a syntaktické funkce. Zároveň je také signálem toho, o jaký druh věty se jedná. (Palková 1994: 160)

Větné intonace se využívá u věty tázací i oznamovací, kde se v tomto ohledu vyznačuje shodnými rysy u mnoha cizích jazyků. Při vznesení otázky je intonace stoupavá, při ukončení výpovědi je naopak klesavá. (Švarný a Uher 1997: 59) U čínštiny jakožto tónového jazyka je tato situace složitější. Nelze totiž opomenout důležitý fakt, že průběh melodie hlasu se stal součástí základní podoby čínského slova a je ho využito především k rozlišení slovního významu. (Palková 1994: 159) Melodická křivka čínských vět tázacích nebo oznamovacích, která je daná sledem tónických, oslabeně tónických a atónických slabik ve větě, se tak může „*pouze modifikovat, upravovat, nemůže se však podstatně měnit*“. (Švarný a Uher 1997: 59)

---

¹¹ Vznik přízvukového vzorce podléhá střídavé posloupnosti přízvukných a nepřízvukných slabik. (Třísková 1995: 59)

¹² Čínština je v tomto ohledu extrémem, protože jedno a totéž slovo může mít přízvuk umístěn pokaždé na jiném místě. Záleží vždy na prozodickém kontextu, ve kterém se nachází. (Třísková 1995: 52)

¹³ Tón je chápán jako distinktivní rys sloužící k rozlišování slovního významu. (Třísková 1995: 54)

Obecně lze říci, že „relativně stoupavou“ intonací poslední plně tónické iktové slabiky se vyznačují věty tázací, které jsou naznačeny jako otázky pouze intonací nebo připojením větné částice *ma*. (Švarný a Uher 2014: 9) Obdobně je tomu i tak u oznamovací věty neukončené, tj. věty, která je oddělena čárkou od zbytku výpovědi. Celková melodie vět nebo větných úseků, především na jejich konci, výše uvedeného typu zůstává také zvýšená. Naopak „relativně klesavou“ intonaci poslední plně iktové slabiky i zároveň celkový pokles melodie koncového úseků lze pozorovat u vět oznamovacích ukončených a v ostatních výše neuvedených případech. (Švarný a Uher 1997: 60)

3.1 Korpus

Vybraným korpusem pro zpracování prozodické analýzy se staly texty čtyř lekcí obsažených v *Učebnici čínské konverzace* (lekce 3A/B, 15A/B). Každá lekce je věnována určitému tématu, které je postupně rozvíjeno v částech A, B, C a D.

Texty oddílů A, B, C jsou upraveny do formy konverzačních dialogů, k nimž jsou na protilehlé straně vytvořeny cvičení sloužící k hlubšímu osvojení probírané látky a k procvičení. Právě tento úsek se stal základem pro zpracování analytické části této bakalářské práce. Každé cvičení je obvykle dále rozčleněno do úloh typu: rozviňte, obměňte, doplňte, reagujte a přeložte. Na začátku každé nahrávky je také zařazeno kompoziční cvičení. Audionahrávky byly namluveny mluvčím standardní moderní čínštiny, tj. pekingštiny.

3.1.1 Postup zhotovení prozodické transkripce

Přesný návod, jak správně postupovat při zápisu prozodické transkripce, nelze jednoznačně určit. Existuje několik možných variant a záleží na každém, kterou z metod upřednostní. Postup zhotovení zápisu prozodické transkripce analyzovaného textu této bakalářské práce byl proveden následovně:

a) přepis zvukového záznamu do hláskové abecedy pīnyīn bez tónových značek

Po důkladném poslechu zvukové nahrávky byl text za pomoci abecedy pīnyīn, zatím ještě bez tónů, zapsán do elektronické podoby. K zápisu byl použit font písma *Courier New*, který byl díky své grafické podobě nejvhodnější k pozdějšímu ručnímu vyznačení lineárního členění textu a tónové prominence jednotlivých slabik.

b) ruční vyznačení lineárního členění textu

V druhém kroku bylo opět nutné učinit pečlivý poslech zvukového záznamu, tentokrát každé věty zvlášť a opakovaně. V tomto okamžiku bylo potřeba všimnout si především rytmu řeči mluvčího. Každá věta se tak rozčlenila za pomoci příslušných grafických značek na menší rytmické jednotky. To znamená, že se nejdříve legátem (obloučkem) spojila jednotlivá slova do rytmických taktů neboli segmentů. Posléze byla naznačena hranice kóla v rámci věty větinou interpunkcí, tj. čárkou uvnitř věty a tečkou či otazníkem na konci věty.¹⁵

---

¹⁵ Viz. 1.2 Lineární větivé členění.

c) ruční označení tónové prominence jednotlivých slabik

Obdobně jako v předchozím kroku, po opakovaném poslechu každé věty zvlášť, bylo potřeba opatřit jednotlivé slabiky příslušnými tónovými značkami a určit jejich přízvučnost, tj. které slabiky jsou iktové a které nikoli. Po porovnání tónové prominence byly slabiky se zvýrazněnou prominencí opatřeny tečkou pod příslušnou samohláskou, plně tónické arze i theze tónovými značkami, oslabeně tónické arze horním číselným indexem, oslabeně tónické theze pak horním indexem v kroužku. Atónické atónové a atónické neutralizované slabiky zůstaly bez tónového označení.¹⁶

d) výsledný přepis transkribovaného textu

Celková rekapitulace znamenala kontrolu, zda je každá věta správně rozčleněna do rytmických celků a vyznačení tónů u jednotlivých slabik odpovídalo konceptu tónové/přízvučné prominence. Výsledná prozodická transkripce byla zapsána do konečné elektronické podoby. Vzhledem k tomu, že některé ručně psané grafické značky výše uvedených kroků nelze v digitální podobě napodobit, musely být nahrazeny jinými značkami. Změny v označení se týkaly konkrétně tří případů, které zachycuje následující tabulka.

Tabulka č. 2: Změny ručně psaných grafických značek do digitální podoby

Název	Ručně psaná značka	Digitální podoba značky
Slabika se zvýrazněnou prominencí	Tečka pod příslušnou samohláskou	Označení celé slabiky boldem a červeně
Oslabeně tónická theze	Číselný horní index v kroužku naznačující tón	Číselný dolní index naznačující tón
Legáto	oblouček	spojovník

Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁶ Viz. 1.3 Sedm stupňů prominence.

3.1.2 Transkribovaný text

Zvukový materiál, určený k přepisu do prozodické transkripce výše uvedeným postupem, byl vybrán z *Učebnice čínské konverzace*, konkrétně již zmíněné lekce 3A, 3B, 15A a 15B. Po dokončení finální verze prozodické transkripce bylo nutné analyzovaný text jednotlivých lekcí přepsat do čínského znakového písma a přeložit do českého jazyka.

Audionahrávka byla téměř identická s textem v učebnici. Korekce byla nutná pouze v několika málo případech. Jednalo se zejména o přidání dalších vět, které mluvčí namluvila, ale v učebnici nebyly zaznamenány. V korpusu je možné tyto věty rozeznat tak, že je jejich pořadové číslo uvedené v kulatých závorkách. Dalším zásahem do původního textu v učebnici bylo vynechání vět, které následovaly bezprostředně za sebou a mluvčí je realizovala zcela identickým způsobem. Těmto úpravám podléhaly pouze věty z prvního cvičení s názvem *kuòzhǎn* (obměňte). Co se týče překladu do českého jazyka, byl zvolen překlad doslovný, tj. bez ohledu na libozvučnost vět v českém jazyce.

Níže následuje výsledná podoba transkribovaného korpusu. Pro přehlednost je každá lekce rozdělena na jednotlivá cvičení, která jsou opatřena prepisem do prozodické transkripce, do čínských znaků a nakonec přeložena do českého jazyka.

Lekce 3A

Cvičení 1

kuòzhǎn: 1. jiàn. jiàn-le. bú-jiàn-le. hao-jiǔ bu-jiàn-le. 2. máng. hen-máng. ta¹-hen-máng. **tā**-ye-hen-máng.

扩展: 1. 见。见了。不见了。好久不见了。2. 忙。很忙。他很忙。**他**也很忙。

rozviňte: 1. Vidět. Viděl. Neviděl. Dlouho jsme se neviděli. 2. Zaneprázdněný. Je zaneprázdněný. On je zaneprázdněný. **On** je také zaneprázdněný.

Cvičení 2

tìhuàn: **1A:** ni-**shēn**ti hǎo-ma? **1B:** hen-hǎo. hǎo. bú-tai-hao³. bù-hǎo. hái-xíng. bu-cuò. **2:** ni-**péng**you máng-ma? lǎoshī máng-ma? zhāng-xuyì máng-ma? **zōu**-guómíng máng-ma? táng-mù máng-ma? wú-jiēmǐn máng-ma? **bā**mu-renměi máng-ma? **tā**-ye-hen-máng.

替换: **1A:** 你**身**体好吗? **1B:** 很好。好。不太好。不好。还行。不错。 **2:** 你**朋**友忙吗? 老师忙吗? 张序义忙吗? **邹**国明忙吗? 唐木忙吗? 吴捷敏忙吗? **八**木仁美忙吗? **她**也很忙。

obměňte: **1A:** Jsi **zdráv**? **1B:** Dobře. Dobře. Ne příliš dobře. Ne dobře. Ujde to. Dobře. **2:** Je tvá **kamarádka** zaneprázdněná? Je učitel zaneprázdněný? Je Čang Sü-i zaneprázdněný? Je Phiphat **Cou** zaneprázdněný? Je Tomáš zaneprázdněný? Je Wu Āi-min zaneprázdněný? Je **Jagi** Hitomi zaneprázdněná? **Ona** je taky zaneprázdněná.

Cvičení 3

tiánkòng: 1. hao-jiǔ bu-jiàn-le. 2. nǐ-ne? 3. ta-yě-hen-mang².
4. táng-mù, ni-hǎo. 5. nǐ-péngyou-ne? 6. hen-hǎo, nǐ-
-ne? 7. wǒ-ye-hen-hǎo. 8. ni-máng-ma? 9. bú-tai-máng.
10. ni-shēnti hao³-ma? 11. wǒ-hen-mang². 12. jiémǐn,
ni-hǎo.

填空: 1. 好久不见了。2. 你呢？3. 他也很忙。4. 唐木，你好。5. 你朋友呢？
6. 很好，你呢？7. 我也很好。8. 你忙吗？9. 不太忙。10. 你身体好
吗？11. 我很忙。12. 捷敏，你好。

doplňte: 1. Dlouho jsme se neviděli. 2. A ty? 3. On je taky zaneprázdněný. 4. Ahoj,
Tomáši. 5. A co tvůj kamarád? 6. Dobře, a ty? 7. Já se mám taky dobře. 8. Jsi
zaneprázdněný? 9. Nejsem moc zaneprázdněný. 10. Jsi zdrav? 11. Jsem
zaneprázdněný. 12. Ahoj, Tie-min.

Cvičení 4

huídá: 1. ni-máng-ma? bú-tai-mang². 2. hao-jiǔ bu-jiàn-le.
hao-jiu³ bu-jiàn-le. 3. ni-shēnti hǎo-ma? wo-yě-hen-
-hǎo. 4. ni-máng-ma? wǒ-hen-mang². 5. táng-mù, ni-hǎo.
jiémǐn, ni-hǎo. 6. ni-shēnti hǎo-ma? hen-hǎo, nǐ-ne?
7. ni-péngyou máng-ma? (8.) tā-ye-hen-máng.

回答: 1. 你忙吗？不太忙。2. 好久不见了。好久不见了。3. 你身体好吗？我
也很好。4. 你忙吗？我很忙。5. 唐木，你好。捷敏，你好。6. 你身体
好吗？很好，你呢？7. 你朋友忙吗？(8.) 他也很忙。

reagujte: 1. Jsi zaneprázdněný? Nejsem moc zaneprázdněný. 2. Dlouho jsme se neviděli.
Dlouho jsme se neviděli. 3. Jsi zdrav? Taký se mám dobře. 4. Jsi
zaneprázdněný? Jsem zaneprázdněný. 5. Ahoj, Tomáši. Ahoj, Tie-min. 6. Jsi
zdrav? Dobře, a ty? 7. Je tvůj kamarád zaneprázdněný? (8.) On je taky
zaneprázdněný.

Cvičení 5

fānyì: **A:** 1. wǒ-bu-tai-máng, nǐ-ne? 2. tā-ye-hen-máng. 3. wǒ-hen-hǎo, nǐ-ne? 4. nǐ-shēnti hǎo-ma? 5. wǒ-ye-hen-hǎo. 6. hao-jiǔ bu-jiàn-le. 7. nǐ-péngyou-ne? 8. wǒ-hen-máng. **B:** 1. nǐ-máng-ma? 2. tā-ye-hen-máng. 3. wǒ-hen-máng. 4. wǒ-ye-hen-hǎo. 5. wǒ-hen-hǎo, nǐ-ne? 6. wǒ-bu-tai-máng, nǐ-ne? 7. hao-jiǔ bu-jiàn-le. 8. nǐ-shēnti hǎo-ma? 9. nǐ-péngyou-ne?

翻译: **A:** 1. 我不太忙, 你呢? 2. 他也很忙。3. 我很好, 你呢? 4. 你身体好吗? 5. 我也很好。6. 好久不见了。7. 你朋友呢? 8. 我很忙。 **B:** 1. 你忙吗? 2. 他也很忙。3. 我很忙。4. 我也很好。5. 我很好, 你呢? 6. 我不太忙, 你呢? 7. 好久不见了。8. 你身体好吗? 9. 你朋友呢?

přeložte: **A:** 1. Nejsem moc zaneprázdněný, a ty? 2. On je taky zaneprázdněný. 3. Mám se dobře, a ty? 4. Jsi **zdráv**? 5. **Já** se mám taky dobře. 6. Dlouho jsme se neviděli. 7. A co tvůj kamarád? 8. Jsem zaneprázdněný. **B:** 1. Jsi zaneprázdněný? 2. On je taky zaneprázdněný. 3. Jsem zaneprázdněný. 4. **Já** se mám taky dobře. 5. Mám se dobře, a ty? 6. **Já** nejsem moc zaneprázdněný, a ty? 7. Dlouho jsme se neviděli. 8. Jsi **zdráv**? 9. A co tvůj kamarád?

Lekce 3B

Cvičení 1

kuòzhǎn: 1. hǎo. hěn-hǎo. wó³-hen-hǎo. wǒ-ye-hen-hǎo. 2. wèn-hao₃. wèn wú-jiemǐn-hǎo. qǐng-wèn wú-jiemǐn-hǎo. qǐng-dài-wo-wèn wú-jiemǐn-hǎo. qǐng-dài-wo-wèn wú-jiemǐn-hǎo.

扩展: 1. 好。很好。我很好。我也很好。2. 问好。问吴捷敏好。请问吴捷敏好。请代我问吴捷敏好。请代我问吴捷敏好。

rozviňte: 1. Dobrý. Dobře. Mám se dobře. Já se mám taky dobře. 2. Zdravit někoho. Zdravit Wu Āi-min. Prosím pozdravuj Wu Āi-min. Prosím pozdravuj ode mě Wu Āi-min. Prosím pozdravuj ode mě Wu Āi-min.

Cvičení 2

tìhuàn: 1A: nǐ-shēntǐ zěnmeyàng? 1B: bú-tài-hǎo. hěn-hǎo. bú-cuò. bù-hǎo. hái-xíng. 2. qǐng-dài-wo-wèn wú-jiemǐn-hǎo. qǐng-dài-wo-wèn bāmù-renměihǎo. qǐng-dài-wo-wèn zōu-guómíng-hǎo. qǐng-dài-wo-wèn nǐ-zhāngfū-hao³. qǐng-dài-wo-wèn nǐ-qīzǐ-hao³. qǐng-dài-wo-wèn nǐ-érzi-hao³. qǐng-dài-wo-wèn nǐ-nǚér-hao₃. hǎo, yídìng-zhuàngào. hǎo, wó³-yídìng zhuàngào. hǎo, yídìng. hǎo, yídìng-yídìng.

替换: 1A: 你身体怎么样? 1B: 不太好。很好。不错。不好。还行。2: 请代我问吴捷敏好。请代我问八木仁美好。请代我问邹国明好。请代我问你丈夫好。请代我问你妻子好。请代我问你儿子好。请代我问你女儿好。好, 一定转告。好, 我一定转告。好, 一定。好, 一定一定。

obměňte: 1A: Jsi zdrav? 1B: Ne příliš dobře. Dobře. Dobře. Ne dobře. Ujde to. 2: Prosím pozdravuj ode mě Wu Āi-min. Prosím pozdravuj ode mě Jagi Hitomi. Prosím pozdravuj ode mě Phiphat Cou. Prosím pozdravuj ode mě tvého manžela. Prosím pozdravuj ode mě tvou manželku. Prosím pozdravuj ode mě tvého syna. Prosím pozdravuj ode mě tvou dceru. Ano, určitě vyřídím. Ano, já to určitě vyřídím. Ano, určitě. Ano, určitě.

Cvičení 3

tiánkòng: 1. yi-lùshang zen³me-yàng? 2. hǎo, yìdìng-zhuàngào. 3. hen-hǎo. 4. hai²-bu-cuò. 5. wǒ-ye-hen-hǎo. 6. tang-mù hen-hǎo. 7. nǐ-zui-jìn zen³me-yàng? 8. tā-ye-bu-cuò. 9. qǐng-dài-wo-wèn táng-mù-hao₃.

填空: 1. 一路上怎么样? 2. 好, 一定转告。3. 很好。4. 还不错。5. 我也很好。6. 唐木很好。7. 你最近怎么样? 8. 他也不错。9. 请代我问唐木好。

doplňte: 1. Jaká byla cesta? 2. Ano, určitě vyřídím. 3. Dobře. 4. Docela dobře. 5. Já se mám taky dobře. 6. Tomáš se má dobře. 7. Jak se máš poslední dobou? 8. On se má taky dobře. 9. Prosím pozdravuj ode mě Tomáše.

Cvičení 4

huídá: 1. táng-mù zen³me-yàng? táng-mù hen-hǎo. 2. nǐ-zui-jìn zen³me-yàng? wǒ-ye-hen-hǎo. 3. bāmu-rénměi zen³me-yàng? tā-ye-bu-cuò. 4. qǐng-dài-wo-wèn táng-mù-hao₃. hǎo, yìdìng-zhuàngào. 5. nǐ-zui-jìn zen³me-yàng? hen-hǎo. 6. yi-lùshang zen³me-yàng? hái-bu-cuò.

回答: 1. 唐木怎么样? 唐木很好。2. 你最近怎么样? 我也很好。3. 八木仁美怎么样? 她也不错。4. 请代我问唐木好。好, 一定转告。5. 你最近怎么样? 很好。6. 一路上怎么样? 还不错。

reagujte: 1. Jak se má Tomáš? Tomáš se má dobře. 2. Jak se máš poslední dobou? Já se mám taky dobře. 3. Jak se má Jagi Hitomi? Má se taky dobře. 4. Prosím pozdravuj ode mě Tomáše. Ano, určitě mu to vyřídím. 5. Jak se máš poslední dobou? Dobře. 6. Jaká byla cesta? Docela dobrá.

Cvičení 5

fānyì: **A:** 1. wó³-hén-hǎo, nǐ-ne? 2. gīng-dài-wo-wèn táng-mù-hao₃. 3. táng-mù zen³me-yàng? 4. wǒ-ye-hén-hǎo. 5. tā-ye-bu-cuò. 6. nǐ-zui-jìn zen³me-yàng? 7. hǎo, yìdìng-zhuàngào. 8. yì-lùshang zen³me-yàng? **B:** 1. wó-hén-hao, nǐ-ne? 2. yì-lùshang zen³me-yàng? 3. tā-ye-bu-cuò. 4. nǐ-zui-jìn zen³me-yàng? 5. hǎo, yìdìng-zhuàngào. 6. bāmu-rénměi zen³me-yàng? 7. wo-yě-hén-hǎo. 8. gīng-dài-wo-wèn táng-mù-hao₃.

翻译: **A:** 1. 我很好, 你呢? 2. 请代我问唐木好。3. 唐木怎么样? 4. 我也很好。5. 他也不错。6. 你最近怎么样? 7. 好, 一定转告。8. 一路上怎么样? **B:** 1. 我很好, 你呢? 2. 一路上怎么样? 3. 他也不错。4. 你最近怎么样? 5. 好, 一定转告。6. 八木仁美怎么样? 7. 我也很好。8. 请代我问唐木好。

přeložte: **A:** 1. Mám se dobře, a ty? 2. Prosím pozdravuj ode mě Tomáše. 3. Jak se má Tomáš? 4. Já se mám taky dobře. 5. On se má taky dobře. 6. Jak se máš poslední dobou? 7. Ano, určitě vyřídím. 8. Jaká byla cesta? **B:** 1. Mám se dobře, a ty? 2. Jaká byla cesta? 3. On se má taky dobře. 4. Jak se máš poslední dobou? 5. Ano, určitě vyřídím. 6. Jak se má Jagi Hitomi? 7. Taky se mám dobře. 8. Prosím pozdravuj ode mě Tomáše.

Lekce 15A

Cvičení 1

kuòzhǎn: 1. jīchǎng. qù jīchǎng. zěnme-qu⁴ jīchǎng. míngtiān zěnme-qu⁴ jīchǎng. míngtiān zánmen zěnme-qu⁴ jīchǎng. míngtiān zánmen zěnme-qu⁴ jīchǎng. 2. shíjiān. duó-chang-shíjiān. hua-duó-chang shíjiān. dei-huā duó-chang-shíjiān. lùshang dei-huā duó-chang-shíjiān. lùshang dei-huā duó-chang-shíjiān.

扩展: 1. 机场。去机场。怎么去机场。明天怎么去机场。明天咱们怎么去机场。明天咱们怎么去机场。2. 时间。多长时间。花多长时间。得花多长时间。路上得花多长时间。路上得花多长时间。

rozviňte: 1. Letiště. Jet na letiště. Jak jet na letiště. Jak jet zítra na letiště. Jak zítra pojedeme na letiště. Jak zítra pojedeme na letiště. 2. Doba. Jak dlouhá doba. Strávit jak dlouhou dobu. Muset strávit jak dlouhou dobu. Jak dlouhou dobu musíme strávit na cestě? Musíme strávit jak dlouhou dobu na cestě?

Cvičení 2

tìhuàn: míngtiān zán²men zěnme-qu⁴ jīchǎng. míngtiān zán²men-zuo-qìchē qu-jīchǎng. míngtiān zán²men-zuò chūzu-qìchē qu-jīchǎng. míngtiān zán²men-zuo gōnggong-qìchē qu-jīchǎng. míngtiān zán²men-zuo-diànchē qu-jīchǎng. míngtiān zán²men-zuo-dìtiě qu-jīchǎng. míngtiān zán²men-zuò chūzu-chē qu-jīchǎng.

替换: 明天咱们怎么去机场。明天咱们坐汽车去机场。明天咱们坐出租汽车去机场。明天咱们坐公共汽车去机场。明天咱们坐电车去机场。明天咱们坐地铁去机场。明天咱们坐出租车去机场。

obměňte: Jak zítra pojedeme na letiště? Zítra pojedeme na letiště autem. Zítra pojedeme na letiště taxíkem. Zítra pojedeme na letiště autobusem. Tramvají pojedeme zítra na letiště. Zítra pojedeme na letiště metrem. Zítra pojedeme na letiště taxíkem.

Cvičení 3

tiánkòng: 1. wo³men-xiān zuo-diànchē, zai-dǎo dìtiě, ránhòu zai-dǎo-qìchē. 2. **tài**-máfan-le. 3. jīchǎng hen-yuǎn, hai²shi dǎ-chē-qu-ba. 4. zuo-gōnggong-qìchē-qu zen³me-yàng? 5. lùshang dei-huā **duó**-chang-shíjiān?

填空: 1. 我们先坐电车, 再倒地铁, 然后再倒汽车。2. **太**麻烦了。3. 机场很远, 还是打车去吧。4. 坐公共汽车去怎么样? 5. 路上得花**多**长时间?

doplňte: 1. Nejprve pojedeme tramvají, potom přestoupíme na metro a pak ještě přestoupíme na autobus. 2. **Příliš** komplikované. 3. Letiště je daleko, raději si [mávnutím] přivolejme taxi. 4. Co jet autobusem? 5. Jak **dlouhou** dobu musíme strávit na cestě?

Cvičení 4

huídá: 1. lùshang dei-huā **duó**-chang-shíjiān? cha⁴buduō yi²-ge-duō xiǎoshí-ba. 2. qù jīchǎng yao-dǎochē-ma? yao-dǎo. 3. zuo-gōnggong-qì**chē**-qu zen³me-yàng? lùshang dei-huā **duó**-chang-shíjiān? 4. míngtiān zan²men-**zěn**me-qu jīchǎng? zuo-gōnggong-qìchē-qu.

回答: 1. 路上得花**多**长时间? 差不多一个多小时吧。2. 去机场要倒车吗? 要倒。3. 坐公共汽车去怎么样? 路上得花**多**长时间? 4. 明天咱们**怎**么去机场? 坐公共汽车去。

reagujte: 1. Jak **dlouhou** dobu musíme strávit na cestě? Asi něco přes jednu hodinu. 2. Musí se při cestě na letiště přestupovat? Musíme přestupovat. 3. Co jet **autobusem**? Jak **dlouhou** dobu musíme strávit na cestě? 4. **Jak** zítra pojedeme na letiště? Pojedeme autobusem.

Cvičení 5

fānyì: **A:** 1. qù jīchǎng yào-dǎochē-ma? 2. cha⁴buduō yi⁴-ge--duō xiǎoshí-ba. 3. lùshang dei-huā **duó**-chang-shíjiān? 4. zuo-gōnggong-qìchē-qu zen³me-yàng? 5. **tài**-máfan-le. 6. jīchǎng hen-yuǎn, hai²shi dǎ-chē-qu-ba. 7. míngtiān zan²men-zěnme-qu jīchǎng? **B:** 1. lùshang dei-huā **duó**-chang-shíjiān? 2. qù jīchǎng yào-dǎochē-ma? 3. míngtiān zan²men-zěnme-qu jīchǎng? 4. jīchǎng hen-yuǎn, hai²shi dǎ-chē-qu-ba. 5. wo³men-**xiān** zuo-diànchē, zai--dǎo dìtiě, ranhòu zai-dǎo-qìchē. 6. cha⁴buduō yi⁴-ge--duō xiǎoshí-ba. 7. zuo-gōnggong-qì**chē**-qu zen³me-yàng? 8. **tài**-máfan-le.

翻译: **A:** 1. 去机场要倒车吗? 2. 差不多一个多小时吧。3. 路上得花**多**长时间? 4. 坐公共汽车去怎么样? 5. **太**麻烦了。6. 机场很远, 还是打车去吧。7. 明天咱们怎么去机场? **B:** 1. 路上得花**多**长时间? 2. 去机场要倒车吗? 3. 明天咱们怎么去机场? 4. 机场很远, 还是打车去吧。5. 我们**先**坐电车, 再倒地铁, 然后再倒汽车。6. 差不多一个多小时吧。7. 坐公共汽车去怎么样? 8. **太**麻烦了。

přeložte: **A:** 1. Musí se při cestě na letiště přestupovat? 2. Asi něco přes jednu hodinu. 3. Jak **dlouhou** dobu musíme strávit na cestě? 4. Co jet autobusem? 5. **Příliš** komplikované. 6. Letiště je daleko, raději si [mávnutím] přivolejme taxi. 7. Jak zítra pojedeme na letiště? **B:** 1. Jak **dlouhou** dobu musíme strávit na cestě? 2. Musí se při cestě na letiště přestupovat? 3. Jak zítra pojedeme na letiště? 4. Letiště je daleko, raději si [mávnutím] přivolejme taxi. 5. **Nejprve** pojedeme tramvají, potom přestoupíme na metro a pak ještě přestoupíme na autobus. 6. Asi něco přes jednu hodinu. 7. Co jet **autobusem**? 8. **Příliš** komplikované.

Lekce 15B

Cvičení 1

kuòzhǎn: 1. bùlagé. bùlagé chádà. bùlagé chádà-sùshè. bùlagé chádà--sùshè xīnglōu₂. bùlagé chádà-sùshè xīnglōu₂ èryao**qī**-fángjiān. 2. shí-fēn. chà shí-fēn. chà-shi-fēn liǎng-diǎn. chà-shi-fēn liǎng-dian-dao⁴. míngtiān chà-shi-fēn liǎng-dian-dao⁴.

扩展: 1. 布拉格。布拉格查大。布拉格查大宿舍。布拉格查大宿舍星楼。布拉格查大宿舍星楼二一**七**房间。2. 十分。差十分。差十分两点。差十分两点到。明天差十分两点到。

rozviňte: 1. Praha. Univerzita Karlova v Praze. Vysokoškolské koleje Univerzity Karlovy v Praze. Vysokoškolské koleje Hvězda Univerzity Karlovy v Praze. Pokoj **217** vysokoškolských kolejí Hvězda Univerzity Karlovy v Praze. 2. 10 minut. Za 10 minut. Za 10 minut dvě hodiny. Za 10 minut dvě tam dorazíme. Zítřa za 10 minut dvě tam dorazíme.

Cvičení 2

tiánkòng: 1. míngtiān chà-shi-fēn liǎng-dian-dao⁴. 2. wó³-xíng-wú, jiào wú-jiēmǐn. 3. nín²-d **jù**ti dìzhi-shi... 4. wó³-dìng-ge-chē. 5. **nín**-gui-xìng?

填空: 1. 明天差十分两点到。2. 我姓吴，叫吴捷敏。3. 您的**具**体地址是。。。4. 我要订个车。5. **您**贵姓？

obměňte: 1. Zítřa za 10 minut dvě tam dorazíme. 2. Příjmením se jmenuji Wu, celým jménem Wu Āi-min. 3. Jaká je vaše **přesná** adresa? 4. Chci si objednat auto. 5. Jaké je **vaše** ctěné příjmení?

Cvičení 3

huídá: 1. **nín**-gui-xìng? wó³-xìng-wú, jiào wú-jiēmǐn. 2. wó³-yào dìng-ge-chē. **shénme**-shí²hou yòng? 3. wei, nǐ-hǎo. nín-hǎo. 4. nín²-d **jù**ti dìzhi-shì... bùlagé liù-qū, cháli-dàxué sùshe-xīnglōu₂ èryaoqī-fangjian¹. 5. shì-chūzū qìche-gōngsī-ma? shì.

回答: 1. **您**贵姓? 我姓吴, 叫吴捷敏。2. 我要订个车。**什**时候用? 3. 喂, 你好。您好。4. 您的**具**体地址是。。。布拉格六区查理大学宿舍星楼二一七房间。5. 是出租汽车公司吗? 是。

reagujte: 1. Jaké je **vaše** ctěné příjmení? Příjmením se jmenuji Wu, celým jménem Wu Tě-min. 2. Chci si objednat auto. **Kdy** to potřebujete? 3. Haló, dobrý den. Dobrý den. 4. Jaká je vaše **přesná** adresa? Praha 6, vysokoškolské koleje Hvězda Univerzity Karlovy, pokoj 217. 5. Je to taxislužba?

Cvičení 4

fānyì: **A:** 1. **nín**-gui-xìng? 2. shì chūzu-qìchē gōngsī-ma? 3. míngtiān xiàwǔ liǎng-dian₃. 4. wo³-qu-jīchǎng. 5. bùlagé liù-qū cháli-dàxué sùshe-xīnglóu, èryaoqī-fangjian¹. 6. míngtiān chà-shi-fēn liǎng-dian-dao⁴. 7. wo³-yao dìng-ge-chē. 8. shénme-shi²hou yòng? 9. wo-jiao⁴ wú-jiemǐn. 10. nín²-d **jù**ti dìzhi-shi...; **B:** 1. nín²-d **jù**ti dìzhi-shi... 2. bùlagé liù-qū cháli-dàxué sùshe-xīnglóu, èryaoqī-fangjian¹. 3. shì chūzu-qìchē gōngsī-ma? 4. wo³-qu-jīchǎng. 5. **shén**me-shi²hou yòng? 6. míngtiān chà-shi-fēn liǎng-dian-dao⁴. 7. wǒ-xing-wú. 8. wo³-yao dìng-ge-chē. 9. **nín**-gui-xìng? 10. míngtiān xiàwǔ liǎng-dian₃.

翻译: **A:** 1. **您**贵姓? 2. 是出租汽车公司吗? 3. 明天下午两点。4. 我去机场。5. 布拉格六区查理大学宿舍星楼二一七房间。6. 明天差十分两点到。7. 我要订个车。8. 什么时候用? 9. 我叫吴捷敏。10. 您的**具体**地址是。。。; **B:** 1. 您的**具体**地址是。。。2. 布拉格六区查理大学宿舍星楼二一七房间。3. 是出租汽车公司吗? 4. 我去机场。5. **什么**时候用? 6. 明天差十分两点到。7. 我姓吴。8. 我要订个车。9. **您**贵姓? 10. 明天下午两点。

přeložte: **A:** 1. Jaké je **vaše** ctěné příjmení? 2. Je to taxislužba? 3. Zítřa ve dvě hodiny odpoledne. 4. Jedu na letiště. 5. Praha 6, vysokoškolské koleje Hvězda Univerzity Karlovy, pokoj 217. 6. Zítřa za 10 minut dvě tam dorazíme. 7. Chci si objednat auto. 8. Kdy to potřebujete? 9. Celým jménem se jmenuji se Wu Ťie-min. 10. Jaká je vaše **přesná** adresa? **B:** 1. Jaká je vaše **přesná** adresa? 2. Praha 6, vysokoškolské koleje Hvězda Univerzity Karlovy, pokoj 217. 3. Je to taxislužba? 4. Jedu na letiště. 5. **Kdy** to potřebujete? 6. Zítřa za 10 minut dvě tam dorazíme. 7. Příjmením se jmenuji Wu. 8. Chci si objednat auto. 9. Jaké je **vaše** ctěné příjmení? 10. Zítřa ve dvě hodiny odpoledne.

3.2 Tempo řeči

Jedním z důležitých prostředků zvukové stránky jazyka je tempo řeči. Průměrné řečové tempo je u každého jazyka rozdílné, navíc se mění v závislosti na obsahu sdělení a na celkové délce jednotlivých úseků výpovědi. Jistou roli zde hraje také emoční rozpoložení mluvčího a jeho vztah k posluchači. Tempo řeči lze vyjádřit celkovým počtem slabik za jednotku času. (Krčmová 2009: 94)

Níže uvedená tabulka názorně předkládá délku textu v sekundách, celkový počet slabik v textu a nakonec průměrnou rychlost promluvy u jednotlivých analyzovaných lekcí. Celkové výsledky jsou uvedeny v posledním řádku tabulky. Lze konstatovat, že audiozáznam všech čtyř lekcí trval 625 sekund a byl dlouhý 1233 slabik. Rodilá mluvčí tak během nahrávání zvukového souboru vyslovila přibližně 118 slabik za jednu minutu.

Tabulka č. 3: Průměrná rychlost promluvy analyzovaného korpusu

Lekce	Délka textu [s]	Počet slabik	Průměrná rychlost promluvy [počet slabik/min]
3A	157	253	96,69
3B	177	318	107,80
15A	152	375	148,03
15B	139	287	123,88
Celkem	625	1233	118,37

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka taktéž poukazuje na zajímavý fakt týkající se lekce 3A a 15A, tj. nejpomaleji a nejrychleji přečtená nahrávka. Oba audiozáznamy jsou téměř stejně dlouhé (zhruba 155 sekund), přitom co do počtu slabik se liší o celých 122 slabik. Lze posuzovat na to, že nejpravděpodobnější příčinou je skutečnost, že věty obsažené v lekci 3A jsou velmi krátké, jednoduché a často se opakující. Mluvčí se také mohla s větami předem seznámit, a proto text četla pomaleji a přirozeněji. Lekce 15A je už obsahově náročnější. Vyskytují se zde složitější a delší souvětí s různými obměnami. Mluvčí mohla tuto skutečnost podcenit a předem se nepřipravit. Jistou roli mohla samozřejmě sehrát také nervozita a únava.

3.3 Kvantitativní vyhodnocení lineárního členění textu

Předlohou pro kvantitativní vyhodnocení zkoumaného vzorku se stala publikace s názvem *O češtině v číslech* (Academia 1987) od lingvistky Marie Těšitelové. Ta poukazuje na skutečnost, že vedle stránky kvalitativní je nutné při studiu jazyka zkoumat také stránku kvantitativní. Jedině propojením obou rovin kvality a kvantity lze odhalit zákonitosti výskytu a fungování jazykových jevů v promluvě i v textu. (Těšitelová 1987: 7)

Níže uvedená tabulka mapuje počet vět, kól, segmentů, slov a slabik jednotlivých analyzovaných lekcí. Sumarizace celkových výsledků je uvedena v posledním řádku tabulky.

Vzorek podrobený kvantitativní analýze je dlouhý:

- 221 vět
- 254 kól
- 438 segmentů
- 945 slov
- 1233 slabik

Tabulka č. 4: Počet vět, kól, segmentů, slov a slabik

Lekce	Počet vět	Počet kól	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
3A	66	76	96	231	253
3B	63	73	105	260	318
15A	47	54	132	252	375
15B	45	51	105	202	287
Celkem	221	254	438	945	1233

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená data jsou stěžejní pro vypočítání průměrných délek vět, kól, segmentů, slov a slabik, které prezentují následující tabulky. Každá tabulka obsahuje výsledné počty sledovaných jevů pro jednotlivé lekce zvlášť i celkovou sumarizaci.

3.3.1 Průměrná délka vět

Z níže uvedené tabulky lze konstatovat, že z celkového počtu 221 vět zkoumaného vzorku je průměrná délka jedné věty dlouhá:

- 1 kólon (konkrétně 1,15) → min. 1 kólon max. 3 kóla¹⁷
- 2 segmenty (konkrétně 1,98) → min. 1 segment max. 6 segmentů
- 4 slova (konkrétně 4,28) → min. 1 slovo max. 11 slov
- 5 a půl slabiky (konkrétně 5,58) → min. 1 slabika max. 18 slabik

Tabulka č. 5: Průměrná délka vět

Lekce	Průměrná délka vět			
	Počet kól	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
3A	1,15	1,45	3,50	3,83
3B	1,16	1,67	4,13	5,05
15A	1,15	2,81	5,36	7,98
15B	1,13	2,33	4,49	6,38
Celkem	1,15	1,98	4,28	5,58

Zdroj: Vlastní zpracování

3.3.2 Průměrná délka kól

Z níže uvedené tabulky vyplývá, že z celkového počtu 254 kól je průměrná délka jednoho kóla dlouhá:

- 2 segmenty (konkrétně 1,72) → min. 1 segment max. 4 segmenty
- 4 slova (konkrétně 3,72) → min. 1 slovo max. 7 slov
- 5 slabik (konkrétně 4,85) → min. 1 slabika max. 14 slabik

¹⁷ Údaje za šipkou označují u každého sledovaného jevu jeho minimální a maximální délku v analyzovaném korpusu. Např. prvnímu řádku je třeba rozumět, že jedna věta je ve vzorku dlouhá minimálně 1 kólon a maximálně 3 kóla.

Tabulka č. 6: Průměrná délka kól

Lekce	Průměrná délka kól		
	Počet segmentů	Počet slov	Počet slabik
3A	1,26	3,04	3,33
3B	1,44	3,56	4,36
15A	2,44	4,67	6,94
15B	2,06	3,96	5,63
Celkem	1,72	3,72	4,85

Zdroj: Vlastní zpracování

3.3.3 Průměrná délka segmentů

Z níže uvedené tabulky je patré, že z celkového počtu 438 segmentů je průměrná délka jednoho segmentu dlouhá:

- 2 slova (konkrétně 1,92) → min. 1 slovo max. 4 slova
- 3 slabiky (konkrétně 2,84) → min. 1 slabika max. 6 slabik

Tabulka č. 7: Průměrná délka segmentů

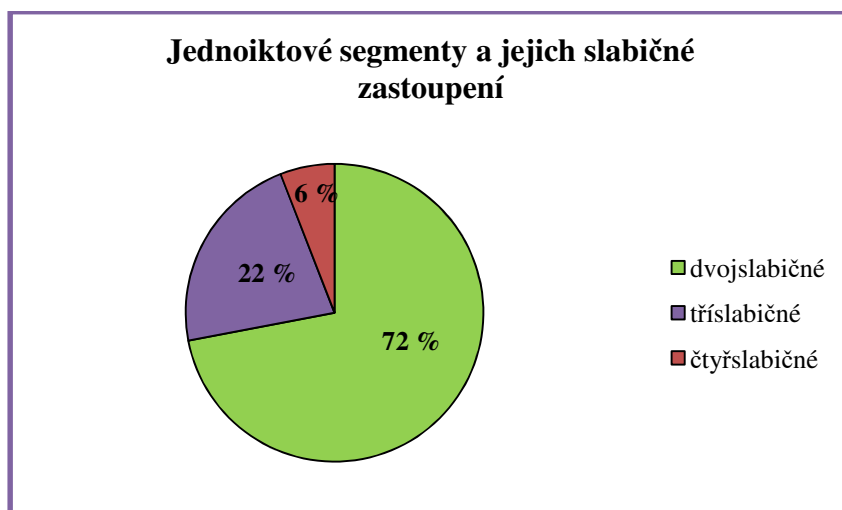
Lekce	Průměrná délka segmentů	
	Počet slov	Počet slabik
3A	2,41	2,64
3B	2,48	3,03
15A	1,91	2,84
15B	1,92	2,73
Celkem	2,16	2,82

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující dva grafy prezentují výsledky týkající se slabičného zastoupení jedno- a dvouiktových segmentů. V obou případech lze konstatovat, že při zvyšujícím se počtu slabik u segmentů klesá jejich frekvence výskytu.

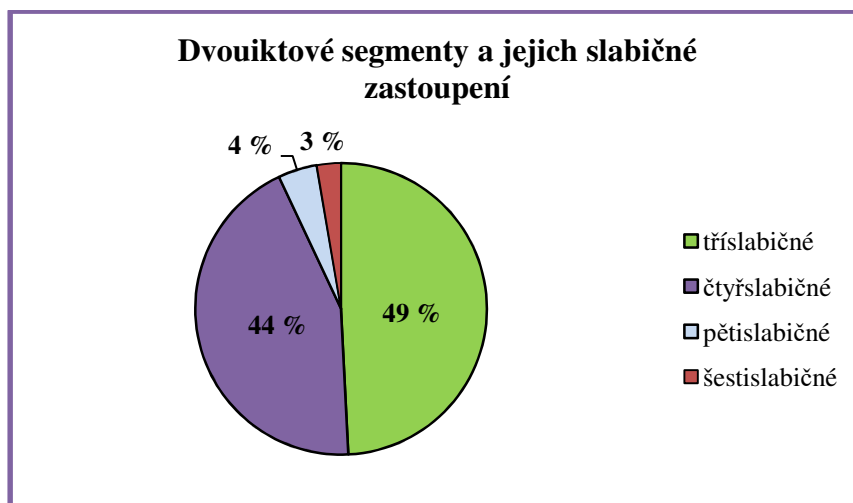
Graf č. 1: Jednoiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 1 jasně vyplývá, že v rámci jednoiktových segmentů markantně převažují dvojslabičné segmenty, které tvoří téměř tři čtvrtiny jejich celkového počtu. Tato skutečnost však není ničím překvapivým, neboť v dvojslabičných sekvencích je realizováno až 70 % řečového toku mluvené cínštiny. (Třísková 1995: 61)

Graf č. 2: Dvouiktové segmenty a jejich slabičné zastoupení

Zdroj: Vlastní zpracování

U dvouiktových segmentů není rozdíl tak markantní jako u jednoiktových segmentů. I přesto zde převažují trojslabičné segmenty, které zauímají téměř polovinu ze všech dvouiktových segmentů. Těsně za nimi se s výrazným procentuálním zastoupením profilují čtyřslabičné segmenty (44 %).

Segmenty jsou v praktické části podrobeny dále detailnímu rozboru, který bude následovat v kapitole s názvem *Kvantitativní vyhodnocení rytmického členění textu*.¹⁸

3.3.4 Průměrná délka slov

Z celkového počtu 945 slov je, jak už následující tabulka napovídá, průměrná délka jednoho slova v analyzovaném korpusu dlouhá právě 1,3 slabiky.

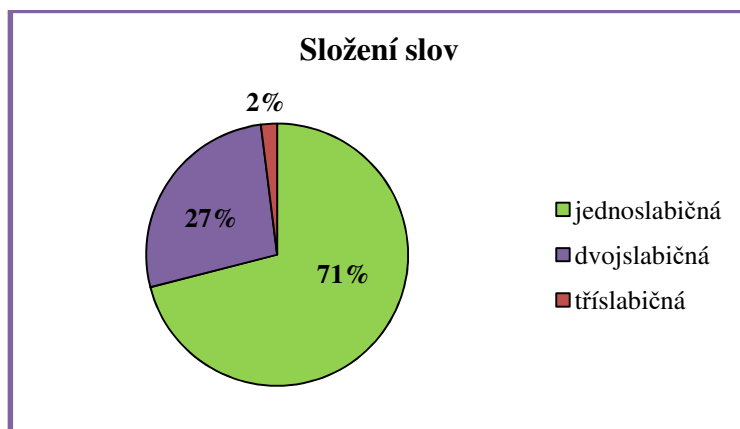
Tabulka č. 8: Průměrná délka slova

Lekce	Počet slabik
3A	1,10
3B	1,22
15A	1,49
15B	1,42
Celkem	1,30

Zdroj: Vlastní zpracování

Z následujícího grafu je na první pohled zřejmé, že v analyzovaném vzorku výrazně převažují jednoslabičná slova. Ty zaujmají téměř tři čtvrtiny z celkového počtu slov. Tato skutečnost však není ničím překvapivým, neboť většina jednoslabičných slov spadá do základní slovní zásoby čínštiny. Patří sem například osobní zájmena, deiktická slova, číslovky, adverbia a další. (Třísková 1995: 56) Naopak výskyt slov delších než dvě slabiky je v toku řeči téměř zanedbatelný.

Graf č. 3: Složení slov

Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁸ Viz. 2.4.1. Analýza segmentů.

3.4 Kvantitativní vyhodnocení rytmického členění textu

Zápis analyzovaného textu do podoby prozodické transkripce znamenal výrazný posun v práci s korpusem. Výsledný prozodický zápis totiž reflektuje nejdůležitější rytmické rysy moderní hovorové čínštiny, díky němuž bude možné učinit objektivní analýzu zkoumaného vzorku. Detailnímu rozboru budou podrobeny jak prozodické segmenty, tak i kóla.

3.4.1 Analýza segmentů

U jednotlivých segmentů analyzovaného vzorku bude nejprve proveden rozbor týkající se jejich velikosti, tj. určení kolik slabik tvoří jednu rytmickou jednotku. Pozornost se bude dále upírat k iktovým slabikám.¹⁹ Bude stanoven jejich přesný počet u segmentů různé velikosti a zároveň bude přihlíženo k jejich umístění v rámci segmentu. Tyto informace budou stěžejní pro stanovení a popis typologie rytmických sledů jednotlivých segmentů různé velikosti. K prezentaci výsledků sledovaných jevů budou vytvořeny přehledné tabulky nebo grafy, za nimiž bude následovat stručný popis a stanovený závěr.

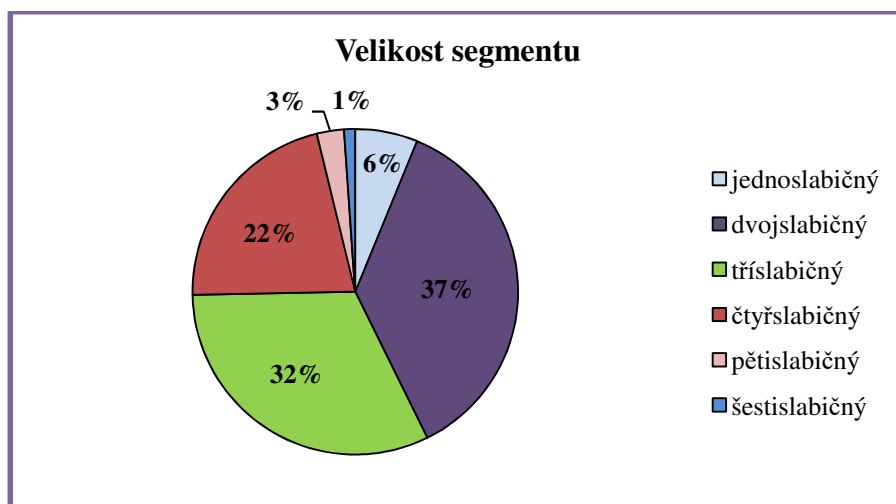
3.4.1.1 Velikost segmentů

Níže uvedená tabulka mapuje procentuální zastoupení všech analyzovaných segmentů různé velikosti v korpuse, tj. 438 segmentů. Vyplývá z ní, že ve zkoumaném korpuse se vyskytují segmenty tvořené jednou až šesti slabikami. Jako nejvíce frekventované se profilují segmenty tvořené dvěma slabikami (37,0 %). Tuto skutečnost lze potvrdit i tím, že průměrná velikost jednoho segmentu je právě 2,82 slabiky. Tříslabičné a čtyřslabičné segmenty taktéž dosahují vysoké produktivity. Spolu s dvojslabičnými segmenty společně pokrývají celých 90 % z celkového počtu segmentů.

---

¹⁹ Viz. 2.3 Sedm stupňů prominence.

Graf č. 4: Velikost segmentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 9 je patrné, že výskyt pěti a šestislabičných segmentů v korpusu je téměř zanedbatelný, frekvence žádného z nich nepřevyšuje 3 %. Obdobně je tomu i u jednoslabičných segmentů. Ty vystupují jako samostatná kóla nebo jsou součástí kóla, jehož strukturu tvoří více segmentů.²⁰

Tabulka č. 9: Velikost segmentů a jejich procentuální zastoupení

Počet slabik	Lekce				Četnost	
	3A	3B	15A	15B	Absolutní	Relativní
dvojslabičný	45	19	62	34	160	36,5 %
tříslabičný	32	35	33	40	140	32,0 %
čtyřslabičný	16	40	22	16	94	21,5 %
jednoslabičný	3	10	4	10	27	6,2 %
pětislabičný	-	1	6	5	12	2,7 %
šestislabičný	-	-	5	-	5	1,1 %
celkem	96	105	132	105	438	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování

²⁰ Viz. 3.4.1.2.1 Jednoslabičné segmenty.

Jak je patrné z tabulky č. 10, v analyzovaném korpusu se vyskytují segmenty s jedním, dvěma nebo třemi arzemi. Nejpočetnější skupinu pak představují jednoiktové segmenty, které se vyskytují v téměř 57 % případech. Naopak segmenty tvořené třemi arzemi (0,9 %) se ve vzorku objevují jen výjimečně. Tato skutečnost souvisí především s celkově nízkým procentuálním zastoupením pěti a šestislabičných segmentů, u kterých jediných je možný výskyt tří arzí. Nutno dodat, že více než polovinu z celkového počtu 1233 slabik představují právě arze, konkrétně 51,2 %.

Z tabulky dále vyplývá, že nejvyšší produktivity dosahují dvojslabičné segmenty s jednou arzí, tříslabičné segmenty s jednou arzí, čtyřslabičné segmenty se dvěma arzemi a tříslabičné segmenty se dvěma arzemi. Společně tvoří právě 87 % z celkového počtu analyzovaných segmentů.

Tabulka č. 10: Počet arzí u segmentů různé velikosti a jejich procentuální zastoupení

Segment	Počet arzí	Absolutní četnost	Relativní četnost
jednoslabičný	1	27	6,2 %
dvojslabičný	1	160	36,5 %
tříslabičný	1	49	11,2 %
	2	91	20,8 %
čtyřslabičný	1	13	3,0 %
	2	81	18,5 %
pěťslabičný	2	8	1,8 %
	3	4	0,9 %
šestislabičný	2	5	1,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování

3.4.1.2 Typologie rytmických sledů v rámci segmentu

Typologie rytmického průběhu²¹ bude nejprve stanovena zvlášť u každé velikosti segmentů. U každého typu segmentu budou v úvodu stručně popsány základní údaje, tj. informace o jeho procentuálním zastoupení ve vzorku, počtu a poloze iktových slabik a četnosti rytmů. Vzorové příklady ke každému typu rytmického sledu budou vybrány z analyzovaného vzorku. I zde bude využito již výše zmíněných zkratk,²² které učiní prezentované segmenty snáze dohledatelnými v korpusu. Součástí každého příkladu bude také informace o jeho početním zastoupením v korpusu. Závěr této části analýzy bude věnován shrnutí údajů týkající se typologie a četnosti všech rytmických sledů v rámci zkoumaných segmentů příslušné velikosti.

3.4.1.2.1 Jednoslabičné segmenty

- počet segmentů: 27 (tj. 6,2 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: jednoiktové
- poloha iktů: 1. slabika
- počet rytmů: žádný

- vzorové segmenty:

3A-T-3	/hǎo/	- 10x
15A-K-2	/qù/	- 4x
15B-H-2	/yòng/	- 3x
15B-F-2	/shì/	- 3x

Výskyt jednoslabičných segmentů v analyzovaném korpusu je téměř zanedbatelný. Zaujímají pouze 6,2 % z celkového počtu segmentů. Ve čtrnácti případech se jedná o samostatná kóla stojících v čele věty. Zbýlých třináct jednoslabičných segmentů jsou součástí kól, které jsou tvořené více segmenty. Deset z nich je umístěno na začátku kóla, zbylé tři pak na jeho konci.

3.4.1.2.2 Dvojslabičné segmenty

- počet segmentů: 160 (tj. 36,5 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: jednoiktové
- poloha iktů: 1. nebo 2. slabika
- počet rytmů: 2

---

²¹ Viz. 1.4. Rytmičné sledy.

²² Viz. 2 Praktická část.

a) na první slabice: 56 segmentů

→ rytmus: sestupný

• vzorové segmenty:

3A-K-2	/jiàn-le/	
3A-T-8	/máng-ma/	- 8x
3A-TK-2	/nǐ-ne/	- 7x
15A-K-5	/zánmen/	- 2x
15A-K-11	/lùshang/	- 7x
15B-F-3	/xiàwu/	- 2x
15B-TK-4	/wo ³ -yao/	- 4x
15B-TK-3	/nin ² -d/	- 4x
15A-TK-3	/hai ² shi/	- 3x

b) na druhé slabice: 104 segmentů

→ rytmus: vzestupný

• vzorové segmenty:

3A-T-2	/hen-hǎo/	- 7x
3B-K-7	/qing-wèn/	
3A-TK-4	/ni-hǎo/	- 4x
3A-K-4	/hao-jiǔ/	- 5x
15A-TK-3	/hen-yuǎn/	- 3x
15A-H-2	/yao-dǎo/	
15A-K-10	/dei-huā/	- 7x
3B-T-6	/hái-xíng/	- 2x
15A-K-4	/míngtiān/	- 12x
3B-T-15	/zhuàngào/	

Tabulka č. 11: Rytmičké sledy u dvojslabičných segmentů

Typ rytmičkého sledu	Absolutní četnost	Relativní četnost
sestupný	56	35 %
vzestupný	104	65 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v analyzovaném korpusu výrazně převažují dvojslabičné segmenty vzestupné, tedy s iktem na druhé slabice. Ty představují téměř dvě třetiny všech zkoumaných dvojslabičných segmentů.

3.4.1.2.3 Tříslabičné segmenty

- počet segmentů: 140 (tj. 32 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: jednoiktové nebo dvouiktové
- poloha iktů: jednoiktové: 1., 2. nebo 3. slabika
dvouiktové: 1. a 3. slabika
- počet rytmů: 6

1) Jednoiktové tříslabičné segmenty

- počet segmentů: 49 (tj. 35 % tříslabičných segmentů)
- poloha iktů: 1., 2. nebo 3. slabika
- počet rytmů: 4
-

a) na první slabice: 5 segmentů

→ rytmus: **sestupný + příklonka**

- vzorové segmenty:

15A-T-3	/zan ² men-zuo/	
15B-TK-3	/dizhi-shi/	- 4x

b) na druhé slabice: 35 segmentů

→ rytmus: **předklonka + sestupný** (11 segmentů)

- vzorové segmenty:

3A-T-1	/ni- shēn ti/	- 6x
3A-T-8	/ni- péng you/	- 3x
3B-T-1	/ni-shēnti ₃ /	

→ rytmus: **vzestupný + příklonka** (24 segmentů)

- vzorové segmenty:

3A-F-B1	/nǐ-máng-ma/	- 3x
3A-K-3	/bú-jiàn-le/	
15B-F-A2	/gōngsī-ma/	- 2x
15A-H-1	/xiǎoshí-ba/	- 3x
3B-TK-9	/táng-mù-hao ₃ /	- 4x

c) **na třetí slabice: 9 segmentů**

→ rytmus: **vzestupný jako celek**

- vzorové segmenty:

15A-T-2	/qu-jīchǎng/	- 6x
15A-TK-1	/zuo-diànchē/	- 2x
15B-H-5	/shi-chūzū/	

2) Dvouiktové tříslabičné segmenty

- počet segmentů: 91 (tj. 65 % tříslabičných segmentů)
- poloha iktů: 1. a 3. slabika
- počet rytmů: 1
-

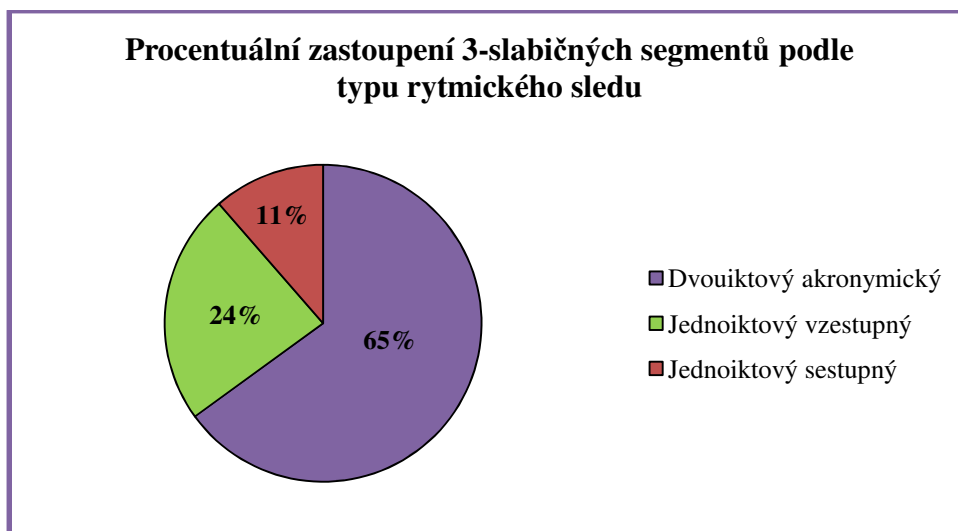
a) **na první a třetí slabice: 91 segmentů**

→ rytmus: **akronymický**

- vzorové segmenty:

3B-T-A1	/zen ³ me-yàng/	- 16x
15B-K-1	/bùlagé/	- 7x
15B-TK-5	/nín-gui-xìng/	- 4x
15B-K-8	/chà-shi-fēn/	- 5x
15B-TK-4	/dìng-ge-chē/	- 4x
3B-H-2	/nǐ-zui-jìn/	- 3x
15B-K-9	/liǎng-dian-dao ⁴ /	- 5x
15A-K-5	/zěnme-qu ⁴ /	- 5x

Graf č. 5: Procentuální zastoupení 3-slabičných segmentů podle typu rytmického sledu

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 5 je patrné, že výraznějšího procentuálního zastoupení dosahují dvouiktové tříslabičné segmenty s rytmem akronymickým, které zaujímají téměř dvě třetiny z celkového počtu tříslabičných segmentů. Zbývá jedna třetina připadá na jednoiktové tříslabičné segmenty, které se realizují sestupně nebo vzestupně.

Tabulka č. 12: Rytmičné sledy u tříslabičných segmentů

Typ rytmičného sledu	Absolutní četnost	Relativní četnost
dvouiktový akronymický	91	65,0 %
jednoiktový vzestupný	33	23,6 %
jednoiktový sestupný	16	11,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 12 předkládá, že nejvíce frekventovaným rytmičným sledem u dvouiktových tříslabičných segmentů (65,0 %) je rytmus akronymický s jediným možným výskytem iktů na první a třetí slabice. Co se týče rytmičného sledu u jednoiktových tříslabičných segmentů (35,0 %), nejvíce zastoupený je zde rytmus vzestupný, který představuje téměř jednu čtvrtinu analyzovaných tříslabičných segmentů.

3.4.1.2.4 Čtyřslabičné segmenty

- počet segmentů: 94 (tj. 21,5 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: jednoiktové nebo dvouiktové
- poloha iktů: jednoiktové: 1., 2. nebo 3. slabika
dvouiktové: 1. a 3., 1. a 4. nebo 2. a 4. slabika
- počet rytmů: 6

1) Jednoiktové čtyřslabičné segmenty

- počet segmentů: 13 (tj. 13,8 % čtyřslabičných segmentů)
- poloha iktů: 1., 2. nebo 3. slabika
- počet rytmů: 2

a) **na první slabice:** 3 segmenty

→ rytmus: **sestupný + příklonka**

- vzorové segmenty:

15A-TK-2   /tài-máfan-le/   - 3x

b) **na druhé slabice:** 6 segmentů

→ rytmus: **vzestupný + příklonka**

- vzorové segmenty:

3A-TK-5   /ní-pényou-ne/   - 3x

15A-TK-3   /dǎ-chē-qu-ba/   - 3x

c) **na třetí slabice:** 4 segmenty

→ rytmus: **vzestupný + příklonka**

- vzorové segmenty:

3B-T-13   /ní-nǚér-hao₃/

15A-F-A1   /yao-dǎochē-ma/   - 3x

2) Dvouiktové čtyřslabičné segmenty

- počet segmentů: 81 (tj. 86,2 % čtyřslabičných segmentů)
- poloha iktů: 1. a 3., 1. a 4. nebo 2. a 4. slabika
- počet rytmů: 4

a) **na 1. a 3. slabice:** 4 segmenty

→ rytmus: **sestupný** – kombinace dvou sestupných sledů

- vzorové segmenty

15B-H-2   /shénme-shi²hou/   - 3x

15B-H-4   /sùshe-xīnglou₂

b) **na 1. a 4. slabice:** 50 segmentů

→ rytmus: **akronymický jako celek**

- vzorové segmenty:

3A-K-8   /tā-ye-hen-máng/   - 5x

3A-TK-7   /wǒ-ye-hen-hǎo/   - 6x

3A-F-6   /wǒ-bu-tai-máng/   - 2x

3B-TK-8   /tā-ye-bu-cuò/   - 4x

15A-K-8   /duó-chang-shíjiān/   - 9x

15B-K-3	/cháda-sùshè/	- 3x
15B-F-A2	/chūzu-qìchē/	- 2x
15B-F-B2	/sùshe-xīnglǒu/	- 2x

c) na 2. a 4. slabice: 27 segmentů

→ rytmus: **předklonka + akronymický** (8 segmentů)

- vzorové segmenty:

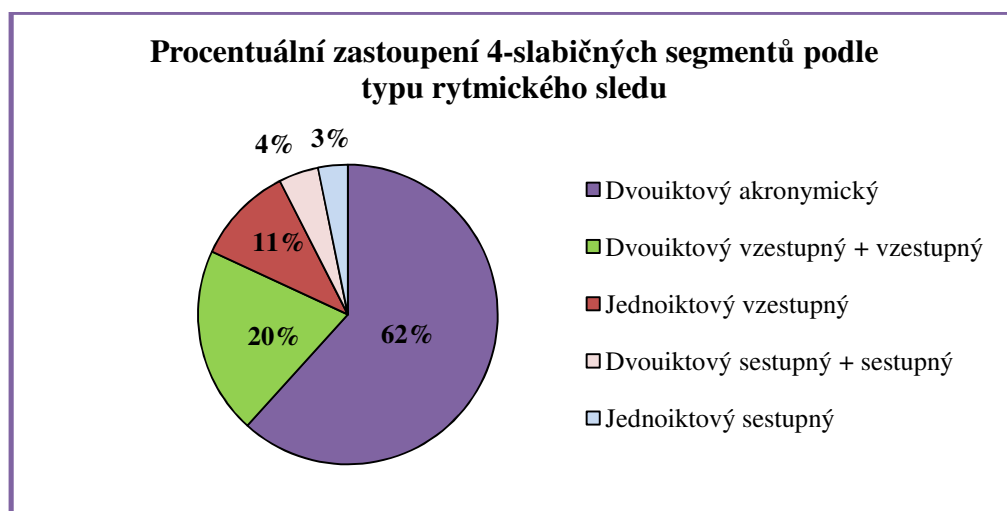
3A-H-3	/wo- yě -hen-hǎo/	- 2x
3B-T-10	/ni-zhāngfu-hao ³ /	
3B-T-11	/ni-qīz-hao ³ /	
3B-T-12	/ni-érz-hao ³ /	
15A-TK-1	/zai-dǎo-qìchē/	- 2x
3A-TK-3	/ta-yě-hen-mang ² /	

→ rytmus: **vzestupný** – kombinace dvou vzestupných sledů (19 segmentů)

- vzorové segmenty:

3B-K-8	/qing-dài-wo-wèn/	- 13x
3B-T-14	/yìdìng-zhuàngào/	- 4x
3B-T-17	/yìdìng-yìdìng/	- 2x

Graf č. 6: Procentuální zastoupení 4-slabičných segmentů podle typu rytmického sledu

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 6 je zjevné, že v analyzovaném vzorku se s výraznou převahou profilují dvouiktové čtyřslabičné segmenty, které zaujímají více jak čtyři pětiny zkoumaných čtyřslabičných segmentů. Procentuální zastoupení jednoiktových čtyřslabičných segmentů nepřesahuje 15,0 %.

Tabulka č. 13: Rytmičké sledy u čtyřslabičných segmentů

Typ rytmičkého sledu	Absolutní četnost	Relativní četnost
dvouiktový akronymický	58	61,7 %
dvouiktový vzestupný + vzestupný	19	20,2 %
jednoiktový vzestupný	10	10,6 %
dvouiktový sestupný + sestupný	4	4,3 %
jednoiktový sestupný	3	3,2 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak ukazuje tabulka č. 13, nejčastějším typem rytmičkého sledu dvouiktových čtyřslabičných segmentů (86 %) je rytmus akronymický, který tvoří téměř dvě třetiny všech čtyřslabičných segmentů. Výskyt jednoiktových čtyřslabičných segmentů se omezuje pouze na 14 % z celkového počtu čtyřslabičných segmentů. Vzhledem k takto nízkému procentuálnímu zastoupení nelze exaktně určit, jaký typ rytmičkého sledu u jednoiktových čtyřslabičných segmentů převládá.

3.4.1.2.5 Pětislabičné segmenty

- počet segmentů: 12 (tj. 2,7 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: dvouiktové nebo tříiktové
- poloha iktů: dvouiktové: 1. a 3., 1. a 4. nebo 1. a 5. slabika
tříiktové: 1., 3. a 5. slabika
- počet rytmů: 5

1) Dvouiktové pětislabičné segmenty

- počet segmentů: 8 segmentů (tj. 66,7 % pětislabičných segmentů)
- poloha iktů: 1. a 3., 1. a 4. nebo 1. a 5. slabika
- počet rytmů: 4

a) na první a třetí slabice: 3 segmenty

→ rytmus: **sestupný** – kombinace dvou sestupných sledů s příklonkou

- vzorové segmenty:

15A-H-4 /zan²men-zěnme-qu/

15A-F-7 /zan²men-zěnme-qu/ - 2x

b) na první a čtvrté slabice: 2 segmenty

→ rytmus: **sestupný** – kombinace dvou sestupných sledů s předklonkou
uprostřed (1 segment)

- vzorové segmenty:

15A-T-5   /zan²men-zuo-diànchē/

→ rytmus: **akronymický + příklonka** (1 segment)

- vzorové segmenty:

15B-H-5   /qìche-gōngsī-ma/

c) na první a páté slabice: 3 segmenty

→ rytmus: **akronymický jako celek**

- vzorové segmenty:

3B-T-8   /bāmu-renměi-hǎo/

15A-T-2   /zan²men-zuo-qìchē/

15A-T-6   /zan²men-zuo-dìtiě/

2) Tříiktové pětislabičné segmenty

- počet segmentů: 4 (tj. 33,3 % pětislabičných segmentů)
- poloha iktů: 1., 3. a 5. slabice
- počet rytmů: 1

a) na první, třetí a páté slabice: 4 segmenty

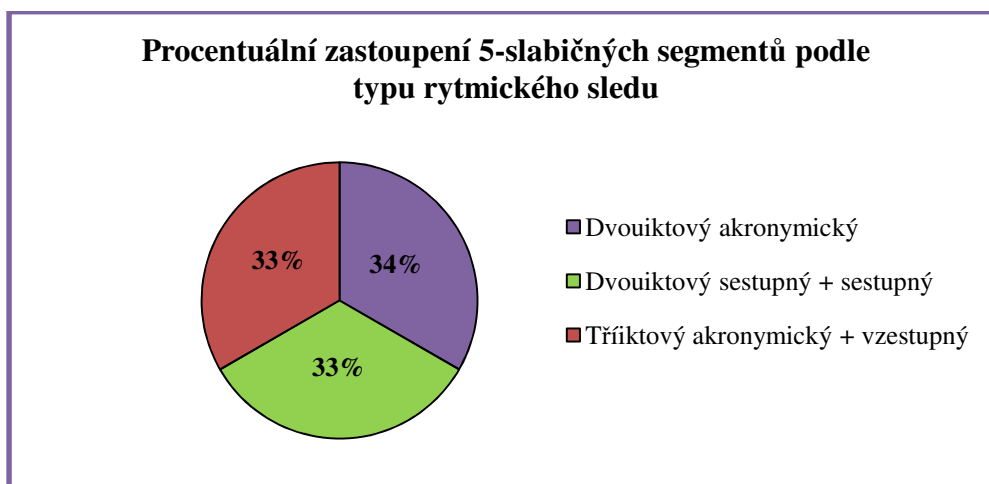
→ rytmus: **akronymický + vzestupný**

- vzorové segmenty:

15B-H-4   /èryaoqī-fangjian¹/   - 3x

15B-K-5   /èryaoqī-fángjiān/

Graf č. 7: Procentuální zastoupení 5-slabičných segmentů podle typu rytmického sledu

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu č. 7 vyplývá, že obdobně jako u čtyřslabičných segmentů i zde u pětislabičných segmentů se výrazněji profilují segmenty se dvěma ikty. Ty konkrétně představují celé dvě třetiny z celkového počtu pětislabičných segmentů.

Tabulka č. 14: Rytmičké sledy pětislabičných segmentů

Typ rytmického sledu	Absolutní četnost	Relativní četnost
dvouiktový akronymický	4	33,3 %
dvouiktový sestupný + sestupný	4	33,3 %
tříiktový akronymický + vzestupný	4	33,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 14 je zjevné, že u dvouiktových pětislabičných segmentů (67 %) se vyskytují dva druhy rytmů se stejným procentuálním zastoupením. Jedná se o kombinaci dvou sestupných sledů a o rytmus akronymický. Společně představují celé dvě třetiny z celkového počtu pětislabičných segmentů. Tříiktové pětislabičné segmenty se v analyzovaném vzorku omezují pouze na 4 výskyty. Nelze proto objektivně konstatovat, jaký rytmický sled je v případě ikty na první, třetí a páté slabice nejběžnější.

3.4.1.2.6 Šestislabičné segmenty

- počet segmentů: 5 (tj. 1,1 % z celkového počtu segmentů)
- počet iktů: dvouiktové
- poloha iktů: 2. a 5. slabika
- počet rytmů: 1

a) na druhé a páté slabice: 5 segmentů

→ rytmus: **předklonka + akronymický + příklonka**

- vzorové segmenty:

15A-TK-4 /zuo-gōnggong-qichē-qu/ - 3x

15A-H-3 /zuo-gōnggong-qi**chē**-qu/ - 2x

Vzhledem k velmi nízkému procentuálnímu zastoupení šestislabičných segmentů (1,1 %), je velmi obtížné provést objektivní analýzu. V analyzovaném korpusu se vyskytuje pouze pět případů. Jedná se o dvouiktové šestislabičné segmenty s iktem na druhé a páté slabice. Co se týče rytmického sledu, jedná se o rytmus akronymický, jemuž předchází předklonka a za ním příklonka.

3.4.1.2.7 Shrnutí

Níže uvedená tabulka je sumarizací všech zjištěných výsledků u jednotlivých rytmických sledů segmentů různé velikosti, které jsou v analyzovaném vzorku zastoupeny.

Tabulka č. 15: Procentuální zastoupení všech rytmických sledů u segmentů v korpusu

Typ rytmického sledu	Absolutní četnost	Relativní četnost
dvouiktový akronymický	158	36,1 %
jednoiktový vzestupný	147	33,6 %
jednoiktový sestupný	75	17,1 %
jednoiktový jednoslabičný segment	27	6,2 %
dvouiktový vzestupný + vzestupný	19	4,3 %
dvouiktový sestupný + sestupný	8	1,8 %
tříiktový akronymický + vzestupný	4	0,9 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 15 je zjevné, že nejvíce frekventovaným rytmickým sledem je rytmus akronymický u dvouiktových segmentů, konkrétně zaujímá více jak jednu třetinu zkoumaného vzorku. Tato skutečnost souvisí především s tím, že akronymický rytmus se vyskytuje zvláště u tří a čtyřslabičných segmentů, kde společně tvoří zhruba 92 % z celkového počtu dvouiktových segmentů. Vysokou produktivitou se vyznačuje také rytmus vzestupný (33,6 %) a rytmus sestupný (17,1 %) u jednoiktových segmentů. Segmenty s těmito třemi nejvíce produktivní typy rytmických sledů společně tvoří více jak čtyři pětiny analyzovaného korpusu. Naopak, nejméně je ve vzorku zasoupený rytmus se třemi ikty vyskytující se u pětislabičných segmentů, jehož frekvence nepřesahuje ani 1,0 %.

3.4.2 Analýza kól

Obdobný postup, jaký byl aplikován u výše analyzovaných segmentů, bude použit také u rozboru jednotlivých kól. Nejdříve bude nutné získat potřebné údaje týkající se velikosti kól a jejich procentuálního zastoupení v korpusu. Pozornost bude dále směřována k rozboru vnitřní organizace kóla. To znamená, že v rámci každého kóla bude stanovena typologie a uspořádání rytmických sledů jednotlivých segmentů.²³ Analýza se bude také týkat toho, v jaké pozici se určité typy rytmických sledů vyskytují v rámci kóla, tj. na konci nebo na začátku či uvnitř kóla.

3.4.2.1 Velikost kól

Následující tabulka mapuje velikost jednotlivých kól a jejich procentuální zastoupení v analyzovaném korpusu.

Tabulka č. 16: Velikost kól a jejich procentuální zastoupení v korpusu

Počet segmentů	Lekce				Četnost	
	3A	3B	15A	15B	Absolutní	Relativní
1	53	32	8	15	108	47,6 %
2	20	31	19	11	81	35,7 %
3	-	-	17	12	29	12,8 %
4	-	-	6	3	9	4,0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

²³ 27 jednoslabičných segmentů, jež nevykazují žádný rytmus, bylo z analýzy vyřazeno.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že kóla v analyzovaném korpusu jsou tvořena jedním až čtyřmi segmenty. Téměř v polovině případů se ve zkoumaném materiálu vyskytují kóla jednosegmentální, konkrétně 47,6 %. Výraznějšího procentuálního zastoupení dosahují také dvousegmentální kóla, která ve vzorku představují více jak jednu třetinu. Tyto dva typy kól společně představují přes čtyři pětiny zkoumaného vzorku, tj. konkrétně 83,3 %. Co se týče průměrné délky jednoho kóla, je tvořen 1,72 segmenty.

3.4.2.2 Typologie rytmických sledů v rámci kóla

Postup při určování rytmických struktur kól bude zjednodušen díky předešlé analýze rytmických sledů u segmentů.²⁴ Ta se stala opěrným bodem pro další práci s korpusem. Rytmické sledy segmentů budou nejdříve zbaveny předklonek a příklonek, protože na rytmický průběh nemají zásadní vliv. Poté bude nutné zachytit uspořádání jednotlivých typů rytmických sledů v rámci kóla.

Protože jedno- a dvousegmentální kóla tvoří přes 80 % z celkového počtu zkoumaných kól, bude se tato analýza zabírat užším popisem rytmických schémat pouze těchto rytmických celků.

3.4.2.2.1 Jednosegmentální kóla

- počet kól: 108 (tj. 47,6 % z celkového počtu kól)
- pozice segmentu v kólu: vždy na konci kóla
- počet rytmů: 5

a) kóla tvořená vzestupným rytmem: 34 kól

- vzorové příklady:

3A-K-6	/hen-máng/	
3A-T-2	/hen-hǎo/	- 7x
3A-T-7	/bu-cuò/	- 2x
15A-H-2	/yao-dǎo/	
3A-TK-4	/ni-hǎo/	- 5x

²⁴ Viz. 2.4.1 Analýza segmentů.

b) kóla tvořená sestupným rytmem: 18 kól

- vzorové příklady:

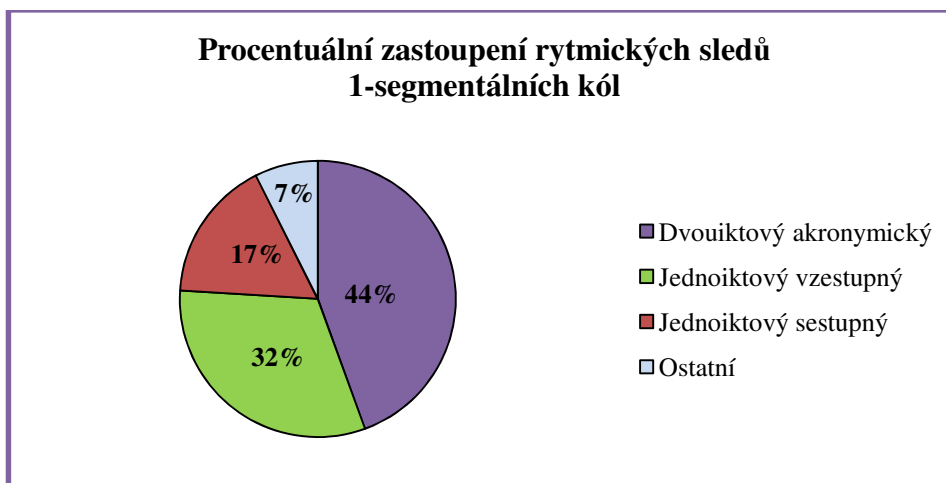
3A-TK-2	/ní-ne/	- 9x
3A-K-2	/jiàn-le/	
15A-TK-2	/tài-máfan-le/	- 3x
3B-K-5	/wèn-hao ₃ /	

c) kóla tvořená akronymickým rytmem: 48 kól

- vzorové příklady:

3A-K-8	/tā-ye-hen-máng/	- 5x
15B-TK-5	/nín-gui-xìng/	- 4x
3B-K-4	/wǒ-ye-hen-hǎo/	- 7x
3B-TK-8	/tā-ye-bu-cuò/	- 2x
3A-F-A8	/wǒ-hen-máng/	- 2x

Graf č. 8: Procentuální zastoupení rytmických sledů 1-segmentálních kól

Zdroj: Vlastní zpracování

Zjištěné výsledky, které prezentuje výše uvedený graf, nejsou ničím překvapivým. Stejně jako u analyzovaných segmentů se i zde profilují nejvíce produktivní rytmické sledy, jež jsou součástí vnitřní organizace kól. Výrazného procentuálního zastoupení v korpusu dosahuje rytmus akronymický, který se vyskytuje u téměř jedné poloviny jednosegmentálních kól.

Tabulka č. 17: Rytmické sledy u jednosegmentálních kól

Rytmický sled	Absolutní četnost	Relativní četnost
dvouiktový akronymický	48	44,4 %
jednoiktový vzestupný	34	31,5 %
jednoiktový sestupný	18	16,6 %
ostatní	8	7,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 17 lze konstatovat, že téměř polovina případů jednosegmentálních kól je tvořena akronymickým rytmem, konkrétně 44,4 %. Druhým nejčastějším typem rytmičského sledu je pak rytmus vzestupný, který se vyskytuje u zhruba jedné třetiny analyzovaných kól. Naopak, výskyt kól tvořených sestupným sledem ve vzorku nepřesahuje ani jednu pětinu.

3.4.2.2.2 Dvousegmentální kóla

- počet kól: 81 (tj. 35,7 % z celkového počtu kól)
- pozice segmentu v kólu:
  - a. na začátku nebo uvnitř kóla
  - b. na konci kóla
- počet rytmů: 11

a) kóla tvořená dvěma akronymickými sledy: 13 kól

- vzorové příklady:

3B-H-2	/nǐ-zui-jìn zen ³ me-yàng/	- 5x
15B-K-9	/chà-shi-fēn liǎng-dian-dao ⁴ /	
3B-H-3	/bāmu-rénmēi zen ³ me-yàng/	- 2x
15A-TK-4	/zuo-gōnggong-qichē-qu zen ³ me-yàng/	- 4x
15B-K-3	/bùlagé cháda-sùshè/	

b) kóla tvořená dvěma vzestupnými sledy: 13 kól

- vzorové příklady:

3B-H-1	/tang-mù hen-hǎo/	- 2x
3A-K-4	/hao-jiǔ bu-jiàn-le/	- 6x
15A-F-A6	/jichǎng hen-yuǎn/	- 3x
15A-TK-1	/zai-dǎo ditiě/	- 2x

c) kóla tvořená vzestupným sledem + akronymickým sledem: 12 kól

• vzorové příklady:

3B-H-1	/táng-mù zen ³ me-yàng/	- 2x
15A-K-10	/dei-huā duó -chang-shíjiān/	
15B-H-5	/shi-chūzū qìche-gōngsī-ma/	
15B-F-A9	/wo-jiao ⁴ wú-jiemǐn/	
3B-K-7	/qing-wèn wú-jiemǐn-hǎo/	

d) kóla tvořená kombinací dvou vzestupných sledů + akronymickým sledem: 9 kól

• vzorové příklady:

3B-T-7	/ging-dài-wo-wèn wú-jiemǐn-hǎo/	- 3x
3B-T-9	/qing-dài-wo-wèn zōu-guomíng-hǎo/	
3B-T-10	/ging-dài-wo-wèn ni-zhāngfu-hao ³ /	
3B-T-11	/qing-dài-wo-wèn ni-qīz-hao ³ /	

e) kóla tvořená dvěma sestupnými sledy: 8 kól

• vzorové příklady:

3A-T-1	/ni- shēn ti hǎo-ma/	- 6x
3A-T-8	/ni- péng you máng-ma/	- 2x

f) kóla tvořená akronymickým sledem + vzestupným sledem: 7 kól

• vzorové příklady:

15B-K-8	/chà-shi-fēn liǎng-diǎn/	
15B-K-2	/bùlagé chádà/	
15B-H-4	/bùlagé liù-qū/	
3B-T-15	/wo ³ -yìdìng zhuàngào/	
15A-TK-1	/wo ³ men-xiān zuo-diànchē/	- 2x

g) kóla tvořená sestupným sledem + akronymickým sledem: 5 kól

• vzorové segmenty

3B-T-1	/ni-shēnti ₃ zen ³ me-yàng/	
15B-TK-4	/wo ³ -yao dìng-ge-chē/	- 4x

Tabulka č. 18: Kombinace rytmických sledů v rámci dvousegmentálních kól

Kombinace rytmických sledů	Absolutní četnost	Relativní četnost
akronymický + akronymický	13	16,1 %
vzestupný + vzestupný	13	16,1 %
vzestupný + akronymický	12	14,8 %
dvouiktový vzestupný + akronymický	9	11,1 %
sestupný + sestupný	8	9,9 %
akronymický + vzestupný	7	8,6 %
sestupný + akronymický	5	6,2 %
akronymický + sestupný	4	4,9 %
sestupný + vzestupný	4	4,9 %
dvouiktový vzestupný + vzestupný	4	4,9 %
vzestupný + sestupný	2	2,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě výše uvedeného výčtu je patrné, že dvousegmentální kóla jsou, se shodným procentuálním zastoupením, nejčastěji tvořena kombinací dvou akronymických sledů nebo kombinací dvou vzestupných sledů. Spolu s dalšími třemi uvedenými vzorci rytmických schémat se profilují jako nejvíce frekventované u více jak dvou třetin z celkového počtu dvousegmentálních kól.

3.4.2.3 Shrnutí typologie rytmických sledů v rámci kóla

Po celkové sumarizaci výsledků bylo zjištěno, že na 254 kól obsažených v korpusu připadá celkem 29 různých typů rytmických struktur. Z celkového počtu 108 jednosegmentálních kól se vysokou produktivitou vyznačuje schéma akronymické, které připadá na téměř celou jejich polovinu. Akronymický sled se zároveň profiluje jako nejfrekventovanější pro všechna kóla obsažená v analyzovaném vzorku, konkrétně se vyskytuje u téměř jedné pětiny kól. Pro dvousegmentální kóla jsou, se stejným procentuálním výskytem, nejčastější kombinace dvou akronymických sledů nebo dvou bezprostředních vzestupných sledů.

3.4.2.4 Pozice segmentů v rámci kóla

Jedním z aspektů rytmického větňého členění, kterému O. Švarný (1998: 33) ve svém studiu věnuje dále pozornost, je rozmístění jednotlivých segmentů v rámci kóla. V tomto ohledu uvádí dvojí pozici možného umístění segmentu, a to na konci kóla nebo jinde, tedy na začátku nebo uvnitř. Jak je tomu v analyzovaných kólech této práce, názorně ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 19: Pozice jednotlivých typů rytmických sledů v rámci kóla

Rytmičký sled	Pozice v rámci kóla (absolutní / relativní četnost)			
	na konci kóla		na začátku nebo uvnitř kóla	
jednoiktový sestupný	39	50,0 %	39	50,0 %
jednoiktový vzestupný	88	61,5 %	55	38,5 %
dvouiktový akronymický	103	64,8 %	56	35,2 %
ostatní	10	32,3 %	21	67,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě výše uvedené tabulky lze konstatovat, že výsledky analýzy O. Švarného byly zcela korektní a obdobné tendence postavení jednotlivých rytmických sledů v rámci kóla se objevují i v analyzovaném vzorku.²⁵ Výjimku tvoří pouze jednoiktový sestupný sled, u něhož se nepotvrdila žádná preferovaná pozice vzhledem k jeho identickému procentuálnímu zastoupení jak na začátku nebo uvnitř kóla, tak i na jeho konci. U jednoiktového vzestupného sledu se tendence častějšího výskytu na konci kóla potvrdila stejně jako u dvouiktového akronymického sledu. V tomto ohledu je třeba poukázat na zajímavý fakt, a to že koncentrace dvouiktového akronymického sledu na konci kóla je dokonce ještě vyšší než u jednoiktového vzestupného sledu. Konkrétně se to týká téměř dvou třetin dvouiktových akronymických sledů.

²⁵ Viz. 2.4.1 Umístění rytmických sledů v rámci kóla.

Tabulka č. 20: Procentuální výskyt rytmických sledů podle pozice v rámci kóla

Rytmičtý sled	Pozice v rámci kóla (absolutní / relativní četnost)			
	na konci kóla		na začátku nebo uvnitř kóla	
jednoiktový sestupný	39	16,2 %	39	22,8 %
jednoiktový vzestupný	88	36,7 %	55	32,2 %
dvouiktový akronymický	103	42,9 %	56	32,7 %
ostatní	10	4,2 %	21	12,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na základě výše uvedené tabulky lze konstatovat, že nejvyšší produktivity v korpusu dosahují dvouiktové segmenty s rytmem akronymickým umístěné na konci kóla, konkrétně zaujímají 42,9 %. Ty zároveň představují celou jednu čtvrtinu všech analyzovaných segmentů. Na téže pozici se s vysokým procentuálním zastoupením profilují také jednoiktové segmenty s rytmem vzestupným. Pozice na začátku či uvnitř kóla je charakteristická pro jednoiktové segmenty sestupné. Vzhledem k jejich nízkému procentuálnímu zastoupení ve vzorku se nepotvrdila žádná preferovaná pozice. Frekvence sestupných sledů na začátku nebo uvnitř kóla ve zkoumaném materiálu nepřesahuje 10,0 %.

4 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zhotovení prozodické transkripce textu čtyř lekcí z *Učebnice čínské konverzace* a provedení následné analýzy lineárního členění textu a rytmického uspořádání jeho prozodických jednotek, tj. kól a segmentů.

Předpokladem pro úspěšné vypracování praktické části bylo nejprve nutné pochopit základní pojmy týkající se prozodické stránky čínské řeči. V části teoretické byly proto popsány termíny jako lineární větné členění, sedm stupňů prominence, rytmické sledy a větná intonace.

Zhotovení prozodické transkripce vybraného korpusu předcházelo několik důležitých kroků, kde byly využity poznatky a informace objasněné v teoretické části. Po pečlivém poslechu audionahrávek čtyř lekcí byl nejdříve korpus přepsán do fonetické abecedy pīnyīn. Z hlediska lineárního členění byl takto upravený korpus dále segmentován za pomoci příslušných grafických značek na menší rytmické jednotky. Následovalo vyznačení příslušných tónových značek u jednotlivých slabik a určení jejich tónové prominence. Finální podoba transkribovaného textu byla přepsána do čínských znaků a přeložena do českého jazyka.

První část analýzy byla věnována kategorii tempa řeči. Zvukový záznam trval 625 sekund a průměrná rychlost promluvy činila přibližně 118,4 slabik za jednu minutu. Od tohoto průměru se s mírnými odchylkami vymykaly lekce 3A a 15A, tj. nejpomaleji a nejrychleji přečtená nahrávka. Bylo usouzeno, že nejpravděpodobnější příčinou je skutečnost, že věty obsažené v lekci 3A byly velmi krátké, jednoduché a často se opakující. Lekce 15A byla obsahově náročnější. Mluvčí mohla tuto skutečnost podcenit a předem se nepřipravit. Jistou roli tak zřejmě sehrála nervozita nebo také únava.

Pro prezentaci zjištěných výsledků analýzy lineárního členění textu a rozboru rytmického uspořádání jeho prozodických jednotek byla vytvořena stručná tabulka, která svým obsahem zároveň shrnuje základní charakteristiky analyzovaného korpusu.

Tabulka č. 21: Celkové shrnutí základních charakteristik analyzovaného korpusu

Korpus				
Počet vět	221	Počet slov	945	
Počet kól	254	Počet slabik	1233	
Počet segmentů	438			
Segment				
jednoslabičný	27 (6,2 %)	čtyřslabičný	94 (21,5 %)	
dvojslabičný	160 (36,5 %)	pětislabičný	12 (2,7 %)	
tříslabičný	140 (32,0 %)	šestislabičný	5 (1,1 %)	
Kólon				
Typ rytmického sledu	Pozice v rámci kóla (absolutní/relativní četnost)			
	na konci kóla		na začátku nebo uvnitř kóla	
jednoiktový sestupný	39	50,0 %	39	50,0 %
jednoiktový vzestupný	88	61,5 %	55	38,5 %
dvouiktový akronymický	103	64,8 %	56	35,2 %

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci analýzy lineárního členění textu byl prozodicky upravený korpus podroben kvantifikaci jeho základních charakteristik. Bylo zjištěno, že zkoumaný vzorek se sestává z 221 vět, 254 kól, 438 segmentů, 945 slov a 1233 slabik. Z analýzy dále vyplynulo, že průměrná délka věty je přibližně dlouhá jeden kólon, dva segmenty, čtyři slova a pět a půl slabiky. Kólon má v průměru délku přibližně dva segmenty, čtyři slova a pět slabik. Průměrná délka segmentu je přibližně dvě slova a tři slabiky. Vzhledem k tomu, že analyzované texty čtyř lekcí byly koncipovány obdobným způsobem, nenastaly v tomto oddíle praktické části žádné výraznější odchylky od stanoveného průměru.

Vyhodnocení analýzy rytmického členění textu přineslo následující výsledky. V analyzovaném korpusu se nejvýrazněji profilují jednoiktové a dvouiktové segmenty, které představují 99 % celého textu. V rámci celého zkoumaného materiálu jsou nejvíce frekventované jednoiktové dvojslabičné segmenty, které představují 36,5 % z celkového počtu segmentů. Ty jsou téměř ze dvou třetin tvořeny rytmem vzestupným, tedy s iktem na druhé slabice. Mezi tříslabičnými segmenty jsou nejvíce zastoupeny segmenty dvouiktové s rytmem akronymickým, které představují téměř dvě třetiny

všech tříslabičných segmentů. Obdobně je tomu i u čtyřslabičných segmentů. U pětislabičných segmentů, se stejným procentuálním zastoupením, se nejčastěji vyskytují dvouiktové segmenty s rytmem akronymickým a dvouiktové segmenty tvořené dvěma bezprostředními sestupnými sledy.

Po celkovém zhodnocení typologie rytmických sledů v korpusu vyplynulo, že nejvyšší produktivity dosahují dvouiktové segmenty s rytmem akronymickým, které konkrétně představují více jak jednu třetinu ze všech analyzovaných segmentů. Tato skutečnost souvisí především s tím, že akronymický rytmus se vyskytuje zvláště u tří- a čtyřslabičných segmentů, kde společně tvoří téměř 92 % z celkového počtu dvouiktových segmentů.

Co se týče velikosti kól, nejvyšší produktivity v korpusu dosahují kóla tvořená jedním segmentem, konkrétně zaujímají téměř polovinu z celkového počtu kól. Co do typu jejich rytmické struktury, jako nejvíce frekventovaný se zde profiluje rytmus akronymický, který se konkrétně vyskytuje u zhruba 44 % jednosegmentálních kól. Nejčastější rytmické schéma u dvousegmentálních kól je, se stejným procentuálním výskytem, kombinace dvou akronymických sledů nebo dvou bezprostředních vzestupných sledů.

Při určování pozice jednotlivých rytmických sledů v rámci kóla byl zjištěn obdobný závěr, ke kterému došel i O. Švarný ve své publikaci *Hovorová čínština v příkladech III*. Výjimku tvoří pouze jednoiktový sestupný sled, u něhož se nepotvrdila žádná preferovaná pozice vzhledem k jeho identickému procentuálnímu zastoupení jak na začátku nebo uvnitř kóla, tak i na jeho konci. U jednoiktového vzestupného sledu se tendence častějšího výskytu na konci kóla potvrdila stejně jako u dvouiktového akronymického sledu.

Pro další výzkum bylo shledáno jako užitečné podrobit totožný text prozodické analýze, jehož zvukový záznam by byl však nahrán mluvčím opačného pohlaví, tedy mužem. Výsledky této studie by přinesly zajímavé informace o tom, do jaké míry by tento sociolingvistický aspekt měl vliv na prozodickou realizaci větných celků. Úskalím této práce by bylo nalezení vhodného kandidáta zhruba stejného věku, hovořícím standardem moderní čínštiny, tj. pekingštiny. Prozodická analýza by se zároveň musela týkat většího vzorku. Bylo by tedy nutné rozšířit stávající korpus o další lekce z *Učebnice čínské konverzace*.

Resumé

This bachelor thesis aims to processing prosodic transcription of the text and its subsequent implementation of quantitative analysis. The selected material for the corpus is the text of four lessons (3A/B, 15A/B), included in the *Textbook of Chinese Conversation*. Their sound recording is recorded by native speaker of modern standard Chinese. The theoretical part will focus on the explanation of the basic terms of Chinese prosodic speech, whose understanding is a prerequisite for the successful processing of the practical part. Part of the final form of prosodic transcription of the text will also be transcribed into Chinese characters and translated into the Czech language. Then will follow the quantitative evaluation of the linear segmentation and rhythmic arrangement of prosodic units of text, colons and segments. This means that attention will be focused primarily on the length, structure and rhythmic sequences of segments, which are part of the internal organization of the colons. The outcome of this bachelor work will be prosodically transcribed text, which will reflect the most important information about prosodic features of modern spoken Chinese.

Key Words: prosodic transcription, prosodic features, linear segmentation, rhythmical segmentation, tone prominence, syllable stress, segment, colon

Seznam použité literatury a internetových zdrojů

Seznam literatury

DEFRANCIS, John. *Beginning Chinese*. New Haven: Yale University Press, 1963. 498 s.

Dictionary of Spoken Chinese. New Haven: Yale University Press, 1966. 1071 s.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1994. 366 s. ISBN 80-7066-843-1.

SPĚŠNĚV, Nikolaj Alexejevič. *Fonetika kitajského jazyka*. Leningrad: Izd. Leningradského universiteta, 1972.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech III*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 251 s. ISBN 80-7067-819-4.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Úvod do studia hovorové čínštiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1997. 230 s. ISBN 80-7067-730-9.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 163 s. ISBN 978-80-244-4205-1.

TĚŠITELOVÁ, Marie. *O češtině v číslech*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 205 s.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Fyziologie rytmu, rytmus mluvené čínštiny*. In: O čínské filosofii, literatuře a umění: sborník statí a esejů věnovaných památce PhDr. et JUDr. Timotea Pokory, CSc. (1928-1985). Praha: Hrnčářství a nakladatelství Michal Jůza, 1995. s. 51-73. ISBN 80-7111-017-5.

UHER, David, Xuemin LIU a Jakub VYKOUKAL. *Učebnice čínské konverzace*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2007. 223 s. ISBN 978-80-7335-109-0.

Seznam internetových zdrojů

KRČMOVÁ, Marie. *Fonetika a Fonologie* [online]. 3 vyd. Elportál, Brno : Masarykova univerzita, 2009. 155 s. [cit. 2016-05-05]. ISSN 1802-128X. Dostupné z: <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>

ŠVARNÝ, Oldřich. Rhythmical features of spoken Chinese: quantitative and grammatical analysis methodology. *Rocznik Orientalistyczny* [online]. 1991, č. 2, s. 131-137 [cit.2016-05-05]. Dostupné z: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.hdl_11089_8168?q=bwmeta1.element.hdl_11089_5304;7&qt=CHILDREN-STATELESS

TŘÍSKOVÁ, Hana. Tone, Stress and Rhythm in Spoken Chinese: Foreword. *Journal of Chinese Linguistics Monograph Series* [online]. 2001, č. 17, s. v-xiii [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/23825556>

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient* [online]. 2011a, č. 3, s. 40-43 [cit. 8.7.2013]. ISSN 0029-5302. Dostupné z: http://www.orient.cas.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/humansci/orient/kontakty/pracovnici/publikace/Triskova/Svarny_NO_2011_No3.pdf

TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient* [online]. 2011b, č. 4, s. 45-50 [cit. 17.4. 2015]. ISSN 0029-5302. Dostupné z: http://orient.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/humansci/orient/kontakty/pracovnici/publikace/Triskova/Svarnx_NO_2011_No4.pdf

UHER, David a Tereza SLAMĚNÍKOVÁ. Prozodická analýza monologu. *Dálný východ* [online]. 2015, č. 2, s. 104–115 [cit. 17. 4. 2015]. ISSN 1805-1049. Dostupné z: http://www.kas.upol.cz/fileadmin/kas/veda/dalny_vychod/DaV_2015_2_DEF.pdf